

Burja

GLASILO OBČINE KOMEN
Letnik 19, številka 1

Poštnina plačana pri pošti 6223 Komen
MAREC 2024

Iz vsebine

- 2 NOVICE IZ OBČINSKE UPRAVE**
- 4 IZ VAŠKIH SKUPNOSTI**
- 7 DRUŠTVENO**
- 16 IZ KOMENSKE KNJIŽNICE**
- 18 BURJINA GLASBA**
- 20 KMETIJSTVO IN GOZDARSTVO**
- 24 EKO**
- 25 ZDRAVSTVO IN SOCIALA**
- 27 ORA KRASA IN BRKINOV, d. o. o.**
- 30 ŠPORTNO**
- 34 IZ ŠOLSКИH KLOPI**
- 38 BURJICA**
- 41 KAR BURJA PRINESE**
- 43 KOSOVELOV DOM**
- 44 PRIREDITVE IN OBVESTILA**

Glasilo Občine Komen
Letnik 19, številka 1, MAREC 2024

Izdajatelj:
Občina Komen, Komen 86, 6223 Komen
Telefon: 05 7310 450
Fax: 05 7310 460
Spletna stran: www.komen.si
e-pošta: burja@komen.si

ISSN 2591-2321

Naklada: 1.490 izvodov
Glasilo brezplačno prejmejo gospodinjstva v občini Komen.
Glasilo raznaša Pošta Slovenije. V primeru, da glasila ne prejmete na dom, se obrnite na pošto v Komnu ali Štanjelu in jim sporočite, da glasila niste prejeli.
Glasilo dobite brezplačno tudi na Občini v Komnu, na voljo je tudi v elektronski obliki na spletni strani občine www.komen.si.

Odgovorna urednica: Heidi Vrčon
Uredniški odbor: Marija Umek (pomočnica odg. urednice), Tanja Bratina Grmek, Tamara Kukanja, Martina Godnič
Lektoriranje: Barbara Jejčič
Priprava in tisk: DIGIPRINT, d. o. o.

Vabljeni, da svoje prispevke (članke in slikovno gradivo) za naslednjo številko pošljete v elektronski obliki na e-naslov: burja@komen.si najpozneje do **25. 5. 2024**. Prispevki, ki bodo prispeli prepozno, ne bodo vključeni v junjsko številko! K posameznemu članku priložite največ dve fotografiji v čim boljši resoluciji. Vabimo tudi vse fotografije ali fotografije kar tako, da nam pošljete tematske fotografije za objavo na naslovnici. Digitalni posnetki naj bodo v čim boljši resoluciji. Poslanih posnetkov v slabi resoluciji ne bomo objavili. Naslednja številka občinskega glasila izide JUNIJA 2024.

Avtor naslovne fotografije: Miran V.

Uredniški uvodnik

Drage bralke, dragi bralci!

Čeprav je dobra četrtnina leta 2024 že za nami, lahko v tokratni številki še vedno začutite nekaj decembrskega vzdušja. A nismo se ozirali samo v lansko leto, v številki lahko najdete tudi letošnje dogodke. Izvedeli boste, kaj se dogaja na športnem področju, kaj zanimivega počnejo najmlajši prebivalci naše občine, katere so aktivnosti naših društev in še marsikaj drugega. S strani glasila vas bodo pozdravile tudi najrazličnejše pustne šeme. Kako uspešno so pregnale zimo, ki sicer ni bila pretirano mrzla, bomo videli v naslednjih tednih.

Ne ostajamo pa samo v mejah naše občine, ampak nas naša društva in posamezniki popeljejo tudi drugam. Naše plesalke in plesalci so tako blesteli na odru Cankarjevega doma in v naše glavno mesto ponovno razširili glas, da je »Komen kraj s srcem«.

Vse to in še več lahko najdete na straneh marčevske številke, kot vedno pa vas vabimo, da z nami še naprej soustvarjate prihodnje številke.

Heidi Vrčon
odgovorna urednica

080 10 10 PROSTOFER

Spoštovane občanke in občani, drage bralke in bralci občinskega glasila BURJA !

V človeški naravi je, da ne glede na ceno ali morebitne žrtve, vedno iščemo najlažje in najkrajše poti do uresničitve zastavljenih ciljev. Zato svarilom strokovnjakov o segrevanju našega dobrega starega planeta Zemlja ne verjamemo ali za njih nočemo niti slišati, čeprav dejstva govorijo drugače. Toda, naj si še tako zatis-kamo oči in ušesa, dejstva so tukaj. Letos je prišla pomlad še nekoliko prej kot običajno in očitno se bomo morali sprijazniti, da v prihodnje pri nas na Krasu ne bo več zim in bo namesto njih prevladovala nekakšna mešanica pozne jeseni in zgodnje pomladi, z veliko dežja in s poznimi pozebami. Kako bo to vplivalo na kmetovanje na že sicer skopih kraških tleh, lahko le ugibamo. Lahko upamo, da se bomo znali čim hitreje in čim bolje prilagoditi nastalim podnebnim spremembam in vsak po svoje prispevati k izboljšanju razmer. Pa ne za danes, temveč za jutri, torej ne za nas same, temveč za naše otroke, vnuke in pravnuke, ki jim bo narava izstavila račun za nazaj. Skozi dolgo zgodovino ste Kraševci vedno znova dokazovali, da ste kos vsem mogočim nevšečnostim, znali ste premagati vse ovire in preživeti, tudi taktat, ko je bilo najtežje. Zato verjamem, da še obstaja upanje.

vojne, ko se je bil dolgotrajen in krvav boj za svobodo in ohranitev slovenske identitete Primorske. V letošnjem februarju smo na spominskih slovesnostih obeležili 80. obletnico bitke v Dovcah in poznejšega požiga Komna ter okoliških vasi z izgonom lokalnega prebivalstva v Neumarkt na Bavarskem. Oba dogodka sta globoko in dolgotrajno zaznamovala območje komenske občine. Zato je prav, da se vsako leto javno spomnimo trpljenja lokalnega prebivalstva in tudi njegovega odpor-niškega duha. Prav ta javni spomin služi kot opozorilo sedanjim generacijam, da storimo vse, da se kaj takega ne bi nikoli več ponovilo. Zato si moramo aktivno prizadevati za ohranitev miru in za dobrososedske odnose v Evropi ter se pravočasno zoperstaviti vsem poskusom vnašanja razdora med evropske narode in državljane zaradi ponovnega vzpona totalitarnih miselnih vzorcev, avtokratskih politikov in širjenja egocentričnih nacionalizmov ter splošnega stanja brezbriznosti. To je zdaj še toliko bolj pomembno, saj je februar po letu 2022 postal mesec, ko se ne spominjamo le krvavih dogodkov iz polpreteklosti, ampak ko žal obeležujemo tudi obletnico začetka najbolj krvave vojne na evropskih tleh po koncu druge svetovne vojne.

Začetek leta v Občini Komen pa ni minil le v duhu komemoracij, ampak tudi v znamenju nekaterih, za občanke in občane še kako pomembnih pridobitev. Razveselili smo se novega sodobnega krožišča pri ALU Komen, kjer naj bi v prihodnjih letih

začel delovati tudi nov bencinski servis, na katerega naj bi se priključila bodoča zahodna obvoznica, ki bo prometno razbremenila središče Komna. Kobjeglavci so dočakali celostno ureditev osrednjega trga z novima avtobusnima postajališčema, Ivanjegrarci pa so pridobili novo parkirišče pri vaškem domu. Do poletja bodo zaključena še tri največja gradbišča v občini: dozidava in rekonstrukcija Vrtca Štanjel, nadgradnja komunalne čistilne naprave v Štanjelu in rekonstrukcija razdelilnega vodovoda v Volčjem Gradu. Začela pa so se tudi dela na prometni in komunalni ureditvi nove obrtne cone pri ALU Komen, ki naj bi bila končana do začetka letošnje jeseni in bo zagotovila nove uporabne površine za poslovne dejavnosti. S polno paro se nadaljuje celovita obnova štanjelskega gradu, tako da bo celotni grajski kompleks po petdesetih letih obnove končno zasijal v vsem svojem sijaju.

To naj bo na kratko vse, čeprav bi se lahko razpisal še o mnogih drugih projektih in investicijah po vaseh komenske občine, ki so v teku.

Ker nas od praznovanja velike noči ločita le še dobra dva tedna, naj vam vsem, dragi občanke in občani, že zdaj zaželim prijetne in sproščene praznike. Še posebej pa si želim, da vsi skupaj in vsak posebej ohranimo čim več razuma, strpnosti in optimizma, saj bomo tako lažje in z manj slabe volje dočakali poletje.

Vaš župan, mag. Erik Modic

Dobro je vedeti

Občinska uprava Občine Komen

Telefon: 05 73 10 450
 Fax: 05 73 10 460
 Spletna stran: www.komen.si
 E-pošta: obcina@komen.si
 Uradne ure: ponedeljek in petek od 8.00 do 12.00
 sreda od 8.00 do 12.00 in od 15.00 do 17.00

Medobčinski inšpektorat in redarstvo občin Divača, Hrpelje – Kozina, Komen in Sežana

Telefon: 05 73 10 141
 E-pošta: soou@sezana.si
 Uradne ure: ponedeljek, sreda in petek od 8.00 do 10.00

Knjižnica Komen

Komen 118, 6223 Komen
 Telefon: 05 76 68 580
 E-pošta: knjiznica.komen@kosovelova.si
 Delovni čas: torek in petek od 11.00 do 18.00
 sreda od 8.00 do 15.00

Zdravstvena postaja Komen / Splošna ambulanta Komen

Telefon: 05 73 11 460

Lekarna Komen

Telefon: 05 73 11 790
 Delovni čas: ponedeljek od 12.00 do 19.00
 torek, četrtek in petek od 8.00 do 15.00
 sreda od 9.00 do 18.00

Zbirni center Komen

torek: od 9.00 do 13.00
 četrtek: od 14.00 do 17.00
 sobota: od 9.00 do 13.00

Delovanje javne razsvetljave - prijava napak:

Javna razsvetljava d. d., Litijska cesta 263, Ljubljana
 Telefon: 01 5863 600
 E-pošta: info@jr-lj.si
 Spletna stran: www.jr.lj.si/prijava-napak

Zavetišče Oskar Vitovlje

Telefon: 05 30 78 570

JAVNA BLAGAJNA OBČINE KOMEN obratuje v poslovalnici Deželne banke Slovenije, d. d., v Komnu 118 c (pri pošti), odprta je od ponedeljka do petka od 8.00 do 12.00 ter od 13.00 do 16.00.

ODPRTO ŠIROKOPASOVNO OMREŽJE KOMEN - prijava poškodbe infrastrukture, ki ni povezana z motnjami delovanja storitev pri njih.

E-pošta: napake.oso@gvo.si
 Telefon: 02 333 26 23, 02 332 23 00
 (izven delovnega časa, med 15.00 in 7.00 naslednjega dne)

Razpis za zbiranje predlogov za podelitev priznanj Občine Komen za leto 2024

1. Priznanja Občine Komen, ki se podelijo v letu 2024:

A. ZLATI GRB Občine Komen

Priznanje se podeli posamezniku ali skupinam za izredno življenjsko delo oziroma za vrhunske uspehe in dosežke na znanstvenem, gospodarskem, kulturnem, vzgojno- izobraževalnem, športnem, naravovarstvenem, humanitarnem ali katerem drugem področju, ki so pomembna za razvoj in promocijo Občine Komen. Podeli se eno priznanje letno.

B. Priznanja Občine Komen

Priznanja se podeljujejo posameznikom ali skupinam za dosežene uspehe v krajšem časovnem obdobju. Priznanja imajo pomen pohvale ter so aktualen odziv na dosežke in uspehe na vseh področjih dela. Podeli se lahko do tri priznanja letno.

Priznanja podeli župan Občine Komen predvidoma na slovesnosti ob občinskem prazniku Občine Komen.

2. Predloge za podelitev priznanj lahko podajo posamezniki, družbe, zavodi, politične in druge organizacije in skupnosti, društva ter ožji deli lokalne skupnosti.

Predlog za podelitev priznanj mora biti podan v pisni obliki in mora vsebovati najmanj: splošne podatke o predlagatelju, predstavitevne podatke o kandidatu, vrsto priznanja, za katero je kandidat predlagan, utemeljitev predloga s podrobnejšim opisom dela oziroma dosežkov, zaradi katerih je bila predlagana podelitev priznanja in dokumente, ki potrjujejo dejstva, navedena v utemeljitvi.

Utemeljitev mora biti pripravljena na tak način, da bo zagotavljala pripravo utemeljenega predloga za obravnavo na občinskem svetu in podelitev priznanja na slavnostni seji.

Če predlagatelj ni fizična oseba, mora predlogu obvezno priložiti tudi zapisnik sestanka organa, ki je sprejel odločitev o podaji predloga.

3. Prispele predloge bo obravnavala komisija za podelitev priznanj Občine Komen, imenovana s sklepom župana. Komisija bo oblikovala predlog za podelitev priznanj, o prejemnikih priznanj bo odločal občinski svet s sklepom.

4. Komisija bo obravnavala predloge, ki bodo na naslov Občine Komen prispeli do **petka, 12. aprila 2024, do 12. ure**. Predlagatelji lahko podajo predloge na obrazcu, ki je na voljo v sprejemni pisarni občinske uprave Občine Komen in je objavljen na spletni strani Občine Komen www.komen.si.

5. Predlagatelji pošljejo predloge na naslov Občina Komen, Komen 86, 6223 Komen v **zaprti kuverti** z napisom »**Ne odpiraj – za občinska priznanja**«.

6. Razpis za zbiranje predlogov se objavi na spletni strani Občine Komen www.komen.si, v občinskem glasilu Burja ter v prostorih Občine Komen.

mag. Erik Modic,
župan

Javni razpis za dodeljevanje pomoči za spodbujanje zaposlovanja v Občini Komen za leti 2023 in 2024

Občina Komen je dne 2. februarja 2024 v Uradnem listu RS, št. 9/2024 objavila javni razpis za dodeljevanje pomoči za spodbujanje zaposlovanja v Občini Komen za leti 2023 in 2024. Razpisna dokumentacija in besedilo razpisa ter obrazci za prijavo so objavljeni na spletni strani Občine Komen www.komen.si pod rubriko »Občinska uprava« / »Razpisi«.

Razpisani so sledeči ukrepi:

- Ukrepi 1: spodbujanje odpiranja novih delovnih mest,
- Ukrepi 2: spodbujanje samozaposlovanja,
- Ukrepi 3: spodbujanje zaposlovanja težje zaposljivih oseb.

Višina razpisanih sredstev, zagotovljenih v letošnjem proračunu, znaša 60.000 EUR.

Rok za predložitev vlog je do **31. julija 2024**. Vloga je pravočasna, če je najkasneje zadnji dan roka oddana v sprejemni pisarni občine ali oddana priporočeno po pošti na naslov Občina Komen, Komen 86, 6223 Komen.

Kontakt za dodatne informacije: obcina@komen.si.

Občinska uprava

Informativno srečanje z občani v postopku sprejemanja Občinskega prostorskega načrta Občine Komen in predvidena posvetovanja

Spoštovane občanke in občani!

Občina Komen pripravlja spremembe in dopolnitve občinskega prostorskega načrta Občine Komen št. 1 (v nadaljevanju: SD OPN). Z namenom seznanitve javnosti s postopkom sprejemanja tega prostorskega akta je bilo 17. januarja 2024 v Zadružnem domu v Komnu or-

ganizirano informativno srečanje, na katerem sta bila predstavljena postopek sprejemanja SD OPN in pristop k obravnavi pobud. Srečanja se je udeležilo približno 80 občanek in občanov. Po predstavitvi so udeleženci izražali svoja mnenja ter postavljali vprašanja, na katera je odgovarjala predstavnica izdelovalca OPN-ja iz podjetja Locus, d. o. o.

Več podatkov o informativnem srečanju si lahko preberete na spletni strani Občine Komen (<https://www.komen.si/za-obcane/sporocila-za-javnost/2024011016330525/vabilo-na-informativno-srecanje-o-postopku-priprave-sprememb-in-dopolnitev-obcinskega-prostorskega-na-crta-obcine-komen-in-o-kriterijih-za-obravnavo-pobud/>).

Obveščamo vas, da bodo prvemu informativnemu srečanju sledila še posvetovanja, na katera ste vljudno vabljeni. Na prvem, ki je predvideno v začetku meseca marca, se bo obravnavalo dve obvezni strokovni podlagi za pripravo OPN: Krajinsko zasnovo in Strokovne podlage za razvoj poselitve, na naslednji pa urbanistične zasnove.

Vabila na posvetovanja in vse ostale informacije v zvezi s sprejemanjem SD OPN so objavljena na prostorskem portalu na občinski spletni strani (povezava: <https://www.komen.si/za-obcane/prostorski-portal/>).

Vljudno vabljeni k udeležbi in sodelovanju!

Občinska uprava Občine Komen

Tudi letos so pustne šeme odganjale zimo po vaseh naše občine

»Od hiše do hiše, od vrat do vrat,
prinašamo smeh vam in s smehom pomlad.«

(Janez Bitenc)

Foto: Brestovica (Brestovska mladina), Gorjansko (vaška skupnost), Hruševica (Nataša Zega Kobil, Špela Klakočar Stele), Kobdilj (vaška skupnost), Kobjeglava (Andreja Klemše), Komen (vaška skupnost), Sveto (Vaška skupnost Sveto in Društvo S'čanskih puntarjev), Škrbina (Nina Kuhar), Štanjel (vaška skupnost), Tomačevica (Elisabetta Tenze), Volčji Grad (Stojan Kosmina).

Hruševica

Hruševica

Kobdilj

Gorjansko

Brestovica

Kobjeglava

Komen

Sveto

Sveto

Škrbina

Štanjel

Tomačevica

Volčji Grad

Volčji Grad

Lučke, lestve, Božiček in Kekec

Minuli december je bil v Svetem prav čaroben. V Cerkvi svetega Tilna smo postavili jaslice, ob stari lipi v Britu pa novoletno drevesce. Pridružili smo se tudi skupni kraški okrasitvi in kolesa iz prejšnjih let zamenjali za lestve, simbol vzpenjanja in rasti k lepšemu in boljšemu na vseh področjih. Praznični mesec pa smo okronali z obiskom posebnega gosta – Božička. V torek, 26. decembra, so na dvorišču, vrtu in v skednju Jakončeve domačije zažarele lučke, povsod je odmevala praznična glasba, otroci so se začeli skupaj s starši počasi zbirati. Da bi bradatega moža v rdečem lažje poča-

kali, so si ob 16. uri ogledali film Srečno, Kekec. Božičkove pomočnice so delile kokice. Nato je drugi decembrski dobri mož končno pripotoval z daljne Finske, in to kar s traktorjem. Družčina ga je sprejela na dvorišču in skupaj so se vrnil v skedenj, ki je bil nabito poln. Ogledali so si še risanko Trije prašički. Božiček je otrokom ob tem položil na srce, kako pomembno je biti pogumen in dobre volje kot Kekec, da lenoba in pohlep, ki so ju videli v risanki, nista lepi lastnosti. In kakšno naključje! Prav s pomočjo Božička so kasneje tudi priklicali tega literarnega in filmskega junaka, gostja presenečenja

je bila tudi Kekčeva Mojca. Z Božičkom sta eno rekla o tem, kje živita in kaj delata. Sedaj sta že nekoliko starejša in še bolj brihtna fant in dekle. Na koncu je Božiček otrokom izročil čudovita darila in se z njimi fotografiral. Zbrane so zunaj čakale še klobase, pecivo, kuhano vino in čaj. Traktor je zabrnal, Božiček s pomočnicami pa se je odpeljal v zvezdno noč. Nad doživetim so bili vsi zelo navdušeni. Hvala Jakončevim in preostali ekipi za izvedbo te praznične dogodivščine in pogostitev.

Besedilo: Tjaša Dugulin za Vaško skupnost Sveto in Društvo S'čanskih puntarjev
Foto: arhiv Vaške skupnosti Sveto in Društva S'čanskih puntarjev

Pot na Lipnik

Na cesti, ki pelje od Železnih vrat proti Sv. Katarini in naprej proti Šumki, pozorni pohodnik v mesecu decembru ni mogel

spregledati novega smerokaza za vzpon na 534 m visok vrh Lipnik, za domačine Lipovnik. Vzpenja se severno nad vasjo

Škrbina in je vpet med Sv. Katarino na levi in Malim Ovčjakom na desni strani.

Da bi tudi ta kraški vrh imel pohodno

pot, kot jo imajo Mali in Veliki Ovčjak ter Sv. Katarina, je bila ideja, ki je že nekaj časa zorela pri naši neumorni pohodnici Magdi. Rečeno, storjeno. Najprej si je okvirno zamislila, kje naj bi pot potekala, jo nekako locirala in nato začela z delom, s škarjami, sekiro in vsem potrebnim orodjem za čiščenje, saj je bila pot vsa zaraščena z robido in drugim grmičevjem. Potrebovala je kar nekaj dni, da je pot uredila vse do samega vrha. Ob poti je postavljala kupčke kamenja kot markacijo kraškega terena. Pod vrhom se pot

združi s kupom kamenja, saj je prav tu bila v srednjem veku prazgodovinska naselbina. Sam vrh je še nekoliko poraščen, kar pa ne zakriva pogleda, ki se tu odpira. Ob pomoči brata Bogomila, ki je naredil smerokaz in s tablo označil vrh Lipnika, je pot dobila svoj namen. Dobremu pohodniku vzame kar strma pot približno 15 minut hoje. Iz vrha sega pogled na vzhod Vipavske doline, vse tja do Vremščice, Krasa in pa do morja. Pod vrhom, približno 50 m nižje, se nahaja kraška jama, ki je porasla z grmovjem in je ne-

dostopna. V časih, ko kraška pokrajina še ni bila tako zaraščena, je po vrhu slemena že potekala pot vse tja do Sv. Katarine.

Mali in Veliki Ovčjak, Sv. Katarina in zdaj še Lipnik so štirje kraški vrhovi, primerni za obisk v vseh letnih časih. Ob dosegu teh vrhov je pohodnik poplačan s prekrasnim razgledom na vse strani, tudi na naš najvišji vrh Triglav.

Hvala Magdi in Bogomilu za ure prostovoljnega dela in za čas, ki sta si ga vzela, da ima tudi Lipnik svojo pot.

Besedilo in foto: Marica Bunc

Društveno

Grajski večeri Štanjel

Športno kulturno društvo biser Krasa Štanjel že 15 let zapored organizira prireditve GRAJSKI VEČERI v Štanjelu. V vseh teh letih se je na grajskem dvorišču zvrstilo 32 gledaliških predstav in 23 glasbenih koncertov. Dogodki so bili vedno lepo obiskani in predvsem v zadnjih letih, ko gostimo tudi zelo znane in ugledne glasbenike, kot so Nina Pušlar, Vlado Kreslin, Rudi Bučar, Prifarski muzikanti . . . , je grajsko dvorišče vedno nabito polno. Ti dogodki zagotovo pomenijo veliko popestritev dogajanja tako za Štanjel kot tudi za občino Komen. Obiskovalci prihajajo iz cele Slovenije in zamejstva, odzivi so

Del ekipe organizatorjev, ki že vsa leta skrbi za pripravo dogodkov.

Napolnjeno grajsko dvorišče med koncertom.

odlični. Za organizacijo dogodkov skrbi skupina navdušencev, ki vsak petek v mesecu juniju svoje proste ure nameni pripravi prizorišča in vsej ostali potrebni organizaciji. V veliko veselje nam je spoznanje, da se zadnja leta v organizacijo dogodkov vedno bolj vključuje tudi mlajša generacija. Ob dobri ekipi organizatorjev pa velja poudariti tudi odlično sodelovanje z družino Komel, ki upravlja z bistrojem v gradu, območno razvojno agencijo (ORA) ter Občino Komen. Le z dobrim sodelovanjem je mogoče tako dolgo vztrajati.

Tudi v letošnjem letu se bosta na grajskem dvorišču odvila dva koncerta dveh odličnih glasbenikov. V petek, 31. maja 2024, prihaja na grajsko dvorišče v Štanjel Vlado Kreslin skupaj z multi-in-

strumentalistom Iztokom Cergolom, v petek, 21. junija 2024, pa bo gostoval Rudi Bučar Trio, kateremu se bo na odru pridružil tudi ženski del našega domače-

ga pevskega zbora Cominum iz Komna. Ob tej priložnosti vse občanke in občane lepo vabimo, da nas obiščete na prihajajočih dogodkih. Vstopnice je že

sedaj mogoče kupiti preko prodajne mreže Eventim.

Besedilo: Boris Hočevar
Foto: Ana Rojc

Za Debelo grižo gre ...

Od junija leta 2014, ko je zasebnik in ljubitelj kraških gradišč Goran Živec ustanovil nepridobitni Zavod Krasen Kras in me zaposlil kot strokovnega delavca (2014–2021) z namenom zaščititi, ohraniti in promovirati Debelo grižo, so se vse do junija 2023 odvijala vzdrževalna dela na gradišču. Že leta 2015 je zaposlil Edija Trobca, ki je nato osem let zavzeto odstranjeval škodljivo vegetacijo, ki je resno ogrožala tritisočletne kamnite suhe zidove, prav tako je Edi postavljал zaščitno ograjo za drobnico po navodilih Zavoda za varstvo kulturne dediščine Nova Gorica. Hkrati pa so se začela prizadevanja, da bi eno najlepših kraških prazgodovinskih gradišč med Panonsko nižino in Jadranskim morjem predstavili širši javnosti. Debelo grižo smo tako z razstavami predstavili februarja 2016 na Gradu Štanjel, septembra 2016 v Parku vojaške zgodovine v Pivki, kjer je gostovala kar leto in pol, leta 2017 smo v sodelovanju Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije pripravili informativno razstavo o Debeli griži v avli Ministrstva za kulturo RS, ki jo je otvoril minister Anton Peršak, z isto razstavo smo leta 2018 gostovali še v Bunčetovi hiši v Dutovljah in leta 2019 v

Pogled iz jugozahodnega vogala obzidja proti severnemu kraškemu robu, 2017. Foto: E. Skalamera, Arhiv Zavod Krasen Kras

Kosovelovem domu v Sežani. Zaradi prizadevanj, kako čim bolj zaščititi in urediti Debelo grižo za obisk ter zaradi znatnega finančnega vložka, je direktor Zavoda Krasen Kras Goran Živec že leta 2016 prejel častno Valvasorjevo priznanje, ki mu ga je dodelilo Slovensko muzejsko društvo, nato pa je leta 2017 za svoja pri-

zadevanja prejel še plaketo Slovenskega arheološkega društva. Poleg razstavne dejavnosti smo se lotili tudi založniške dejavnosti, da bi čim bolj ozavestili širšo javnost o pomenu gradišč. Tako je na podlagi posvetovanja o prazgodovinskih gradiščih maja 2017 v Parku vojaške zgodovine v Pivki leta 2018 izšel odmeven zbornik Prazgodovinska gradišča v zahodni in osrednji Sloveniji, marca leta 2021 pa je izšel dolgo pričakovani prevod še danes temeljne literature o prazgodovinskih gradiščih; Prazgodovinska gradišča Trsta in Julijske krajine avtorja Carla Marchesettija. Prevod smo predstavili v različnih krajih (Koper, Pivka, Tolmin, Sežana, Komen ...) in povsod je bil lepo sprejet. Zavod je organiziral tudi številne dediščinske dogodke, tudi mednarodne, ki so se odvijali ob in na Debeli griži. V lastni produkciji smo leta 2016 in 2017 posneli tudi 10-minutna dokumentarna filma: Debela griža – biser Komenskega krasa in Enoletno odstranjevanje škodljive vegetacije na prazgodovinskem gradišču Debelo grižo, lotili pa smo se tudi snemanja barvitih zvokov na in ob Debeli griži leta 2020.

Goran Živec na čelu skupine pred južnim vhom gradišča ob mednarodnem pripovedovalskem dogodku v organizaciji Zavoda Krasen Kras, Društva Zlata kanglica in SMD, 2020. Foto: D. Vončina. Arhiv Zavod Krasen Kras

Leta 2018 so na gradišču potekala številna neinvazivna arheološka raziskovanja, ki jih je v celoti financiral Goran Živec kot tudi izdelavo Konservatorskega načrta za Debelo grižo leta 2019, avtorjev arheologov Patricije Bratine in Januša Jerončiča iz Zavoda za varstvo kulturne dediščine Nova Gorica, kjer so opredeljene smernice, kako varovati, vzdrževati in zaščititi Debelo grižo, kako vzpostaviti in kje umestiti pohodne ogledne poti, vzdrževanje najbolj občutljivih delov

gradišča, skratka celostna ureditev Debele griže. Vsi pogoji so izpolnjeni, da bi se Debelo grižo lahko proglasilo za spomenik nacionalnega pomena, le ostali lastniki bi morali dati soglasje za proglasitev. Skrbnica spomenika, arheologinja Patricija Bratina, bi z veseljem pomagala pri izvedbi. Je pa tudi res, da je kljub strokovnim priznanjem in veliki količini že vloženega dela usoda Debele griže na razpotju, saj Goran Živec ne more še naprej v tolikšnem obsegu financirati zaščite,

vzdrževanja in promoviranja Debele griže, zato si želimo, da bi skupaj z ostalimi lastniki gradišča in lokalno skupnostjo, predvsem z Društvom Debelo griža in Občino Komen dosegli, da se Debelo grižo proglasi za spomenik nacionalnega pomena. Na ta način bi se lažje pridobila evropska in državna sredstva, da se uresniči konservatorski načrt in da se gradišče sistematično vzdržuje za kulturno zgodovinski ogled.

Besedilo. Vončina: Dejan Vončina, zunanji strokovni sodelavec, Krasen Kras

Novoustanovljeno Čebelarsko društvo Kras-Brkini ima smeje načrte

Čebelarsko društvo Kras-Brkini, ki je ob ustanovitvi v začetku oktobra 2023 štelo le 15 članov, danes pa jih združuje več kot 70 in ga vodi predsednik mag. Aleš Rodman, je pred koncem prejšnjega leta, 17. grudnia 2024, v Muzeju slovenskih filmskih igralcev v Divači pripravilo zbor svojih članov, ki se ga je udeležilo 51 čebelarjev. Žal se zbora niso udeležili kraško-brkinski župani, čeprav so bili na prireditve vabljeni, opravičila se je le divaška županja Alenka Štrucl Dovgan. Številne zbrane pa je pozdravil predsednik Čebelarsko društvo Pivka, g. Franko Dolgan, in jim zaželel uspešnega dela. Prav tako jim je čestitke ob ustanovitvi društva v pismu izrekel predsednik Društva slovenskih čebelarjev Trst, g. Danijel Novak, ki društvo vodi že deset let.

Aleš Rodman, po rodu iz Gornje Branice, ki čebelarji že štiri desetletja, se je številnim zbranim najprej predstavil. Čebelariti je začel sam, brez mentorjev. Učil se je na svojih izkušnjah in preko desetletij povečeval število svojih čebeljih družin. Danes jih ima blizu 300. V začetku svoje čebelarske poti je bil tudi tajnik sežanskega čebelarskega društva (ČD), kar tri mandate pa podpredsednik Čebelarske zveze Slovenije (ČZS). Znanje je utrjeval in si ga širil tudi kot predsednik komisije za izobraževanje, v komisiji za zdravstveno varstvo in varno hrano kot tudi v komisiji za ocenjevanje medov in drugih komisijah. Pri ČZS je zastopal slovenske čebelarje na pomembnih mednarodnih prireditvah in kongresih.

Rodman je predstavil novo vodstvo, kjer je podpredsedniške posle prevzel Igor Mlinarič, blagajnik pa je Boštjan Tro-

bec. Na ustanovitvenem občnem zboru sta bila imenovana upravni in nadzorni odbor čebelarskega društva. Predstavil je še vizijo, smernice, dolgoročne in kratkoročne cilje in naloge društva ter program aktivnosti za leto 2024. Ob tem je izpostavil, da se v društvo vključujejo čebelarji iz ajdovskega in vipavskega, preko Krasa in Brkinov do Slovenske Istre. »Imamo najsodobnejši društveni statut v Sloveniji, v katerem smo zajeli aktualno nomenklaturu dejavnosti čebelarjev in katerega bodo dobili vsi člani. Pravice članov, ki izhajajo iz »minulega dela« oziroma dosedanjih društev, katerih člani so bili, se ohranijo in prenašajo v novoustanovljeno društvo (od sistema zvestobe, podeljevanja odlikovanj, častnih članov ipd.). Obiskali smo vse štiri kraško-brkinske župane, da bi jeseni 2024 izpeljali zahtevnejši mednarodni projekt, v

katerega hočemo vključiti tudi občine, območne raziskovalne agencije, turistično informacijske centre idr. Za prostor v MSFI v Divači, ki nam ga za sestanke nudi divaška županja Alenka Štrucl Dovgan, tudi sama čebelarka, se iskreno zahvaljujemo. Želimo pa pridobiti društveni prostor in postaviti društveni čebeljak po zgledu nekaterih drugih slovenskih ČD. Divačo smo si izbrali kot svoj sedež glede na to, da je kraj središče območja, v katerem delujemo. V društvu bomo skrbeli, da smo čimbolj aktivni in da s svojim zgledom in delom pripomoremo k še večji prepoznavnosti domačega in slovenskega čebelarstva. Razvijali bomo medsebojno pomoč in sodelovanje med čebelarji. Med dolgoročne cilje smo si postavili, da bi čebelarjem poskrbeli za subvencioniranje zdravil v boju proti varo- roji, da bi organizirali čebelarski praznik,

ocenjevanje medov in sodelovanje s sosednjimi ČD, še posebej s slovenskimi čebelarji v zamejstvu. Želimo postaviti društveni čebeljak in seveda si pridobiti svoje društvene prostore, kasneje pa tudi prapor. Kot pomembno nalogo smo si zastavili tudi nenehno izobraževanje članov. Z dolgoletnim čebelarjem Grozdanom Trobcem sva opravila številna izobraževanja in pridobila licenco za terenske čebelarske preglednike in za preizkuševalce medov na tekmovanjih. Želimo, da bi vsi člani imeli nacionalno

poklicno kvalifikacijo čebelar. Nadgradnja temu je poklic čebelarski mojster,« poudarja Rodman.

Ob dolgoročnih smernicah delovanja društva je nanizal tudi kratkoročne. Tako naj bi čimprej imeli izdelano internetno spletno stran in v letu 2024 promovirali društvo na raznih prireditvah po občinah. Ob dnevu Zemlje 24. aprila se bodo vključili v vseslovensko akcijo sajenja medovitih rastlin, tretji petek v novembru pa bodo sodelovali na tradicionalnem slovenskem zajtrku v šolah, vrtcih

idr. Za člane bodo organizirali redne mesečne sestanke, kjer bodo poudarjeni izobraževanje in izpeljava programa dela, obenem tudi izmenjava izkušenj in medsebojno druženje. Plačali so društveno članarino v višini 15 evrov, kar znaša vrednost enega kilograma hojevega medu. Ob kapljici rujnega in narezku so si voščili »Naj medi« in veliko zdravja, medsebojnega miru in ljubezni v prihajajočem letu.

Besedilo in foto: Olga Knez

Noša kot simbol slovenstva

Intervju z Marto Košuta, tržaško Slovenko

Pobuda za pogovor se je porodila ob predstavitvi knjige v Štanjelu, kjer sem se pogovarjala z gostjo Marto Košuta, upokojeno pedagoginjo, ki se je v Trstu specializirala za otroke s posebnimi potrebami, dolgoletno raziskovalko narodne noše na Primorskem z opravljeno triletno strokovno šolo s specializacijo vezene in čipk, mentorico številnih tečajev izdelave narodne noše, avtorico petih knjig in številnih prispevkov, soavtorico knjige Ena duša in ena pamet.

UTŽO Kras: Zanima me čas pred izidom vaše najnovejše, šeste knjige, Po sledih kraške noše. Česa se iz otroštva na Kontovelu takratne, v Trstu rojene Marte Kopun, spominjate, kar naj bi vplivalo na zanimanja, življenjsko pot, izbire, odločitve in raziskovane noše?

Marta: Velika ljubiteljica narodne noše je bila moja mama in to ljubezen je tako meni kot moji sestri predala. Noša ima pri nas drugačen pomen kot drugje po Sloveniji. Pri nas, v okolici Trsta in po vseh tržaške občine, je bila noša vedno simbol slovenstva. V povojnem času, ko so nošo ponovno lahko oblekle, so jo naše žene nosile tako na pogrebih padlih partizanov kot na vseh manifestacijah za slovenski Trst, na cerkvenih obredih in laičnih prireditvah.

UTŽO Kras: Z življenjskim sopotnikom, kulturnim delavcem, književnikom Miroslavom Košuto sta se po šestih letih življenja v Ljubljani z družino vrnila v Trst, čemur je sledila zaposlitev na slovenski šoli in specializacija ter dejavnost v organizaciji kraške

Prva z leve je gostja prve petkove prireditve Za Domovino Marta Košuta, skrajno desno lutka v kraški noši. Prireditev je potekala v Viteški dvorani v Štanjelu v sodelovanju z delovno ekipo Visitkras.

ohceti. Kaj se je ob tem dogajalo?

Marta: V kraški ohceti se je začelo ugotavljati, da so noše vse bolj skromne in manj podobne starim originalom. Prevzela sem vodstvo tečajev za obnovo noše in njene vezene. Tečaji so se razvili tudi v drugih vaseh in na tak način lahko resnično rečemo, da si je vsaka slovenska družina obnovila nošo.

UTŽO Kras: Kdaj in kako se zgodi premik, ko se zaveste, da je vedenja o izgledu noše, pripadnosti in njeni vezeni nujno zapisati?

Marta: Posebno je to važno za Trst in njegovi popolnoma različni oblačilni noši. Trst je mesto, v katerem sta dva različna modela oblačilne kulture iz preteklosti. Na vzhodu Trsta, v Škednju in Bregu, se oblači istrska noša, ki ji v Trstu rečejo servolana. Na zahodnem delu Tr-

sta, nekje od svete Ane proti zahodu pa nosimo alpski model noše, ki ji Tržačani rečejo manderiera. Noši sta popolnoma različni, prva je sestavljena iz tunik in brezrokavnikov, za drugo pa je značilno krilo, ki je prišito na životec. Pod životcem pa vse slovanske žene nosimo opleče, ki je slovanska tihožitnost.

Naši veliki etnologi, dr. Angelus Baš, predvsem pa dr. Marija Makarovič, so tržaški noši že opisali in dali slovenski pečat, sama pa sem skušala argument noš postaviti v naš svet in prostor ter jima dati pomen, ki ga je imel za naše ljudi. Začela sem primerjati vezeno, ki je označevala različne kraje tega prostora.

UTŽO Kras: Zakaj se v (večkulturnem) Trstu, na stičišču dveh osrednjih kultur, uporablja izraz narodna noša in ne ljudska noša?

Marta: Dr. Makarovič v naslovu svoje knjige o nošah uporablja izraz ljudska noša, vendar takoj v uvodu pove, da se splošno v Sloveniji uporablja izraz narodna noša. V našem prostoru pa bi bilo nesmiselno uporabiti izraz ljudska noša, saj imamo v Trstu samo Slovenci svojo nošo, ki je zatorej naš nacionalni simbol.

UTŽO Kras: V čem se svet Križanov izkaže kot poseben, svet zase, kar se odraža tudi v nošah?

Marta: Križ je posebna vas, ljudje so vitalni, polni ljubezni do življenja, vse je v živahnih barvah in take so tudi njihove noše. Starejša kriška vezenina pa je ena najlepših vezenin teritorija, v kateri so prisotni simboli vse do indoevropske kulture, oči proti „žleht očem“, ki so preprečevale slabe namene ljudi, s katerimi so se srečevali. V Križu imenujejo Križani svojo nošo tabet, ki pa je običajna noša in ne svilena poročna, ki ji drugod rečejo t'bin.

UTŽO Kras: Križani in Križanke so oblačeni v narodno nošo ovekovečili pripadnost slovenstvu na poseben in nepozaben način, o čemer priča tudi fotografija v knjigi.

Marta: Nikjer drugod ni k tečaju in vsemu, kar se je dogajalo okoli njega, prispevala celotna vas. Prihajali so ljudje vseh starosti in se zanimali, kaj počnemo in prinašali dokumente in fotografije ter dele oblačil, da je bilo naše delo čimbolj pristno in verodostojno. o triletnem te-

S predstavitve knjige *Po sledih kraške noše*: V sprednji vrsti sedijo – prva je urednica Mladike Nadja Roncelli, druga je avtorica Marta Košuta. Zadaj je mentorica Slava Borka Kucler s članicami in harmonikašem Glas z Vrhov v kraški narodni noši.

čaju so si nadedli noše, se poklonili spomenu padlih v boju proti nacifašizmu, kar je bilo zame najbolj emocionalno, mislim, da se to ni zgodilo v nobeni drugi naši vasi. Poudariti je potrebno, da je Križ živel po dolgem kulturnem mrku prav preko mladih, ki so prevzeli društvo, organizirali razne pobude, med temi tudi tečaj noše.

UTŽO Kras: Tečajnice in tečajnike ste popeljali v čas, ko je bilo delo vrednota ter jasna pravila in temu ustrezno ravnanje in vedenje. Poglavitni ži-

vljenjski mejniki so bili rojstvo, poroka in smrt. Ob katerih življenjskih prelomnicah stopi v ospredje noša?

Marta: Ker so bila pravila jasna, je bil otrok otrok do petega, šestega leta, nakar je postal delovni član družine. Dela so bila ločena med ženski in moški svet, tako da so deklice pomagale materam v vseh tistih opravilih, ki so jim bila namenjena, dečki pa so začeli slediti navodilom očeta in se uvajali v moški del opravil.

Bistvo spretnosti je bila izdelava blaga za kiklo ter blaga za rute in opleče, namenjenima prvemu obhajilu in birmi. Krona vseh dejavnosti pa je bila vezenina. Prva praznična oblačila so otroci oblekli za prvo obhajilo. Dečki so takrat dobili nove hlače, podobne očetovim, belo srajco in rdeč lajbič, kar jim je bila praznična oprava vse do praznika iniciacije, ki je bil razširjen po vseh naših vaseh. Za ta pomemben dogodek si je nova generacija mladih dala izdelati prva oblačila odraslih, v katerih so potem zaplesali svoj prvi ples in tako prestopili v družbo odraslih.

Poroka je bila velik mejnik, premožnejši so si omislili dragocenejša oblačila. Oblačila nevest so bila za to priložnost svilena, moški pa so si dali izdelati celotno nošo iz dragocenega industrijskega sukna s svilenim lajbcem in širokim klobukom.

UTŽO Kras: Kateri so razlogi, da se noše niso ohranile in iz katerih virov ste črpali, da ste lahko znanje uporabili za izdelavo noše?

Ob zaključki nastopa v Štanjelu: Prva z leve je urednica Mladike Nadja Roncelli, druga je avtorica knjige Marta Košuta, tretja je Slava Borka Kucler, mentorica skupine Glas z Vrhov ter pevke in harmonikaš v kraški narodni noši, prva z desne je povezovalka.

Marta: Bolj so ljudje oddaljeni od mest, ki vnašajo v njihov prostor tujo kulturo, manj so pozorni na simbole, ki jih narodno opredeljujejo. Ne smemo pa pozabiti na dve svetovni vojni, ki sta Posočje in Kras močno prizadeli. Ko so ljudje bežali pred bombami, so reševali golo življenje. Na Krasu sta ostali samo dve noši, kar je bilo poznejših noš, so mnoge verjetno postala predelana oblačila preživelih. Teh noš v glavnem ni več, saj je bila smrt poslednja človeška pot in tudi ta se je opravila v noši. Žal je to zelo osiromašilo našo oblačilno imovino, drugih oblačil, primernih za posebne priložnosti, pa človek ni imel.

UTŽO Kras: V katerem zgodovinskem času iščemo in najdemo začetke narodne noše?

Marta: Začetni opisi kraške noše so iz časa pred prvo svetovno vojno, ko je profesor Albert Šic na ljubljanski srednji šoli zapisal, da so nosile na Krasu rdeče nogavice, kar se je izkazalo kot resnično. Iz Slovenskega etnografskega muzeja sem prejela akvarele, ki jih je SEM odkupil od Nikole Arsenoviča. Iz teh akvarelov je razvidno, da so noše tega prostora pripadale gospodstvu goriških grofov, ki so bili do konca druge sv. vojne tako rekoč upravitelji. Arsenovič nam je leta 1878 zapustil žensko nošo in akvarele moške noše, da sem lahko nošo na Krasu opredelila, ugotovila, kam spada in kje je imela svoj izvor. Za vse, kar sem odkrila, se moram zahvaliti folklorni skupini Kraški šopek. Skupina ima lepo zbirko starih fotografij, ki so mi bile osnova, predsednica Neva Lah pa me je pospremila v Žirje pri Sežani, kjer pri Kocjanovih skrbno hranijo zelo staro nošo in še druge oblačilne ostaline neprecenljive vrednosti.

Ko sem s skupino pripravljala razstavo Kaj so nam zapustili Kraševci, sem napačno dobila v dar še eno kraško nošo iz Sežane, ki mi jo je prinesla prijateljica Marija Marc, vdova Sežančana Mitje Skrinjarja. Ti dve noši sta bili osnova in vrh, kajti razen zbirke sedmih rut, ki sem jih dobila pri sestrah Turk v Šepuljah, je na Krasu ostala le še ruta Olge Kmetec iz Krepelj in nič drugega.

Tudi ustnega izročila je zelo malo. Razen Marice Furlan, ki živi v Križu pri Sežani, in sedaj že pokojne Marte Ščuka iz Dutovelj, mi nihče ni znal povedati ničesar. V veliko pomoč mi je bila brošura dr. Angelosa Baše iz leta 1984, kjer so po

področjih zabeleženi vsi viri informacij o tradicionalnem oblačenju v celotnem slovenskem prostoru. Sledili so obiski arhivov, knjižnic in iskanja pri italijanskih avtorjih, ki so pomembni za ta prostor.

UTŽO Kras: Kot raziskovalka oblačilne kulture kmečkega prebivalstva na Tržaškem, Tolminskem in celotnem ozemlju Krasa se prvič v samostojni knjigi osredotočite na praznično, nedeljsko, svečanostno narodno nošo. Izostri vsestranski pomen noše skozi družbeni in osebni vidik v zgodovini. Kaj je pomenila in pomeni noša na Tržaškem Krasu?

Marta: Kako se je oblačilo kmečko prebivalstvo, ni v fevdalnem času zanimalo nikogar. Kmetje so bili na raznih podobah in freskah v cerkvah le gonjači gospodstva na lovu ali delavci na posestvu: medle figure brez vsakega pomena. Prva knjiga, ki obravnava videz kmečke žene iz Čedad, je delo Cesara Vecellia iz leta 1592 'Habitati antichi et moderni de tutto il mondo'. Cesare je bil odličen slikar, ki je deloval v Benetkah, imel pa je smolo, da je bil njegov bratranec sloviti Tiziano Vecellio, ki ga je popolnoma zasenčil. Skoraj sto let kasneje je naš veliki polihistor Janez Vajkard Valvasor objavil prvo podobo Kraševcev v Slavi Vojvodine Kranjske, vendar natančnih podob kraških noš nimamo vse do leta 1878, ko jih nariše srbski raziskovalec Nikola Arsenovič.

UTŽO Kras: Kaj se zgodi z oblačili ob razvoju mest in cehov?

Marta: Noša je bila v zgodovini obvezno oblačilo kmečkega človeka, dolgo pa je trajalo, da je prišla do dokončne podobe, kot jo poznamo danes. Za nas Tržačane pa je noša bila in je simbol naše pripadnosti tržaškemu mestu in njegovi neposredni okolici. Od vedno je bila samo slovenska in tako je sčasoma postala naš edini simbol. Spremljala je naše ljudi tudi v najtežjih zgodovinskih trenutkih in v novejših časih bila prisotna na vseh manifestacijah ljudi, ki se še naprej borijo za obstoj in svoje pravice.

UTŽO Kras: Kateri materiali so se uporabljali skozi čas?

Marta: V preteklosti in vse do konca 18. stoletja so ljudje morali obvezno nositi tkanine, izdelane v lastnem okolju. Za Evropo velja, da so to bili lan, konoplja in ovčja volna. Do razsvetljenstva so veljali

zakoni, po katerih je bilo kmetom prepovedano nabavljati industrijske tkanine, ker so bile, kot je oznanil cesar, »preddrage in bi s takim trošenjem denarja država lahko obubožala«. Razsvetljenstvo je začelo te teorije spodbijati, saj si tudi bogati meščani niso smeli privoščiti določenih proizvodov. Po francoski revoluciji in Napoleonovih zakonih pa je bila tudi kmetom dovoljena nabava industrijskega blaga za izdelavo njihovih noš. Cesarica Marija Terezija, ki je vladala v tem času, je veljala za razsvetljeno vladarico in ni več objavljala oblačilnih zakonov, kljub temu pa je kmečkemu prebivalstvu prepovedala uporabo bombaža, ki je bil uvožen in predrag, da bi si ga lahko privoščil vsakdo. Pa še nekaj je prepovedala, kar so ji ovdovele žene še posebej zamerile, in sicer barvanje svetlejših oblačil v črnilo. Barvanje je bilo predrago za kmečkega človeka, zato nastanejo predpasniki vdov, polni čipk, naborkov in nešteti drugih dekoracij.

UTŽO Kras: Kaj pa po Napoleonovem času?

Marta: Tudi na Krasu se je marsikaj spremenilo, kajti Gorica se je razvila v industrijski center pridelovanja svile, kar je seveda vplivalo tudi na kmečko oblačenje. Iz tega obdobja imamo noši iz Sežane in poročne pogodbe iz Pliskovice, ki jih je odkril Milko Matičetov. Pri družini Širca so odkrili tri dokumente, ki v razmiku tridesetih let prikažejo vsebino sorazmerno skromne, a natančno opisane predpasnikov za razne priložnosti, z navedbo cene, pri nekaterih pa tudi barve in vrste blaga. Posebno so zanimivi opisi rikamiranih rut in poročnega predpasnika. Poimenovani so bili tudi posamezni deli oblačil, ki do podrobnosti označijo vse dele alpske noše tega prostora. Iz teh dokumentov ugotovimo, da so v tistem času beli srajčiči še rekli opleče, ta star izraz poznajo vse slovanske žene. Imena blaga, iz katerega so bile noše, in barva so pogosto pod vplivom italijanskih izrazov, ki so tuji ostalemu slovenskemu prostoru. Ne smemo pa pozabiti, da so naši ljudje kupovali tkanine v večjezičnem svetu.

Kot vidimo, je bila noša najprej obvezna, vendar vedno tudi po videzu podvržena modi, tradicija naroda pa ima v noši največjo težo. Ta se izraža predvsem v belih delih noše, ki so izvezeni s tradi-

cionalno indoevropsko vezenino. V primorskem porostoru, tu, na Krasu rečejo takim rutam rikamirane rute (ital. ricamo, vezenina). Vezenino je Baltazar Hacquet že sredi 17. stoletja porazdelil v tri večje sklope, ki sestavljajo celoto Slovenije: primorska vezenina, ki je izključno v Trstu in okoliških vaseh; alpska, ki je najbolj obširna in v katero sodita tudi kraška in gorenjska, ter v tretji sklop panonska. Ta razporeditev velja še danes.

UTŽO Kras: Stranski trak z informacijo o stanu lastnice je danes le okras, kajti odkar dekleta niso več izdelovala lastnih noš, ni bilo prenosa izročila. Kako naj si razložimo simbolni pomen vezenin?

Marta: Motivi take vezenine so prep-

rosti, rastlinskega značaja, z abstraktnimi cvetovi, ki simbolizirajo čudežne rože in zeli, ki nastopajo v mnogih naših bajkah in pripovedkah. So prispodoba želja in sanj mladih deklet, ki so vstopale v življenje. Na Krasu je glavna tema indoevropska valovnica, za katero Evel Gasperini, eden največjih poznavalcev slovanskega mita, trdi, da je njena ohranitev skozi čas eno najpomembnejših dejanj slovanskih žena. Magična znamenja, posuta med cvetjem, naj bi žene varovala pred vsem zlim, ki jih obdaja. Slovenski etnolog Damjan Ovsec v knjigi Slovanska mitologija in verovanja opisuje moč rastlin, v katero so verjeli naši predniki.

UTŽO Kras: Kaj bi dejali o druženju z ženami iz Griž?

Marta: Tečaj v Grižah je trajal nekaj let in tečajnice so ga rade obiskovale ter prepričale še druge, da so se pridružile. Ustvarile so resnično veliko, tako delovnih kot prazničnih noš, ena od tečajnic je obnovila zgodovinsko poročno nošo ter oblačilo v stilu bidermajer, ki smo ga odkrile na fotografiji iz leta 1926. Zame je bil največji uspeh izdelava vezenih rut, ki so si jih tečajnice same omislile na podlagi tradicije in si jih tudi izdelale.

UTŽO Kras: Kot nekoč Prešernove Poezije bi morala tudi knjiga Po sledih kraške noše imeti ob Kosovelu prostor na knjižni polici slehernega kraškega doma.

Nadja Mislej Božič (UTŽO)

80 let bitke Južnoprimorskega odreda v Dovcah

Združenje borcev za vrednote NOB Komen, Krajevna organizacija združenja borcev za vrednote NOB Branik, Veteransko društvo Komenski Kras 91, Društvo veteranov SEVER in ZVVS, Občina Komen in Mestna občina Nova Gorica so 4. februarja 2024 proslavile 80. obletnico bitke v Dovcah, ko sta 2. februarja 1944 prva in tretja četa Južnoprimorskega odreda izvedli na cesti med Komnom in Branikom, natančneje v Dovcah oziroma na Rovni, zasedo in napad na številnejšo motorizirano nemško-italijansko kolono. Pri tem je bilo na sovražnikovi strani 85 mrtvih, enajst ujetih in obkoljenih ter eden je pobegnil. To je bila velika vojaška partizanska zmaga nad okupatorjem, z relativno majhnim številom padlih (7).

Napad je vodil domačin in namestnik komandanta Anton Šibelja - Stjenka, ki je bil po vojni razglašen za narodnega heroja in se po njem imenuje tudi OŠ v Komnu.

Na proslavi, ki so ji prisostvovali tudi Garda Slovenske vojske in praporščaki pod vodstvom Milivoja Štreklja, je številne zbrane pozdravil komenski župan Erik Modic, ki je poudaril, da je bilo maščevanje okupatorja nad civilnim prebivalstvom veliko, saj so le nekaj dni zatem požigali okoliške vasi in izgnali domačine na Bavarsko. »Danes smo lahko zadovoljni, da živimo v samostojni slovenski državi, ki je enakopravna članica združene in svobodne Evrope. Gojimo dobro-

sosedske odnose z vsemi narodi, ki nas obkrožajo. A ne smemo biti ravnodušni do tega, kaj se dogaja v naši bližini,« je med drugim poudaril Modic, ki pozdravlja januarske demonstracije v Nemčiji in drugod po Evropi v znak protesta proti desničarskemu ekstremizmu.

Slavnostna govornica je bila državna sekretarka v kabinetu predsednika vlade, zgodovinarica dr. Kaja Širok, ki je poudarila, da je Primorci za njihov obstoj vedno pogojevala ljubezen do naše kulture in pogum za obstanek. »Zato danes pred tem spominskim obeležjem, ki priča o pogumu naših prednikov, stojimo svobodni in spoštljivi do slehernika. Jasno nam je, da brez ljubezni do našega jezika, kulture in identitete, brez negovanja antifašističnih vrednot in ohranjanja pomena NOB, s katerim so se uspešno zoperstavili različnim okupatorjem, ne bi imeli prihodnosti. Zato so prizadevanja ohranjanja spomina na NOB, na vse oblike upora proti fašistični italijanizaciji teh krajev in nasiljem okupatorjev nad civilisti toliko pomembni. Brez njih ne bi bilo naše samostojnosti. Na nas je, da

si danes prizadevamo, da vedno zmaga kultura, da se nasilje in vojne ne zgodijo nikoli več, da ostanemo spoštljivi in gojimo prijateljstvo. Da s ponosom ohranjamo našo dediščino in nosimo sporočilo vrednot antifašizma in miru,« je še poudarila Širokova.

Ob tej priložnosti je izšla tudi knjižica *Boj v Dovcah*, kjer so na osnovi ohranjenega zgodovinskega gradiva in pričevanj udeležencev bitke 2. februarja 1944 zgodovinske zapise prispevali zgodovinar Damijan Guštin, obramboslovka dr. Ljubica Jelušič in člani družine Rože (častni sežanski občan in interpretator kulturne dediščine ter lastnik Vojaškega muzeja Tabor Lokev Srečko Rože ter njegovi hčerki, zgodovinarici Aneja in Anja Rože). Aneja Rože je na kratko predstavila brošuro, v kateri je predstavljen NOB na Krasu 1942–1944 in kako je do boja v Dovcah prišlo, zaseda v Dovcah, zaseda kot vojaško-taktično udeleženec in spominska obeležja, ki so posvečena boju v Dovcah in Antonu Šibelji - Stjenki. Ob tem je med drugim dejala, da so interpretacije boja različne. »Za povojno

zgodovinske in časopise je zlasti značilno povečevanje mita NOV, pri čemer v našem primeru stopa v ospredje Anton Šibelja - Stjenka. V obdobju po osvoboditvi Slovenije pa se je pozornost obrnila k preučevanju krivic in partizanskega nasilja. Raziskovalna snov v tej publikaciji ni izčrpana in odpira prostor temeljitejšemu raziskovanju boja. Zagotovo pa lahko trdimo, da je bila predstavljena zaseda ena najbolj uspešnih partizanskih vojaških akcij na Primorskem,« je poudarila Rožetova.

Kulturni program so oblikovali gledališki igralec Andrej Zalesjak, ki je tudi povezoval prireditve, recitatorja Darko Nikolovski in Franc Koščak, učenci komenske osnovne šole, Pihalni orkester Komen in Moški pevski zbor Skala Gabrje-Sovodnje pod vodstvom Aljoše Saksida. Delegacije borcev pa so položile cvetje k spomeniku NOB. Ob 10-letnici komenske borčevske organizacije, ki jo vse od začetka vodi Damjan Grmek in katere članstvo skrbi za ohranjanje spomina na bitko v Dovcah, so ob tej priložnosti razvili svoj prapor.

Besedilo in foto: Olga Knez

Krajevna organizacija Društva izgnancev Slovenije 1941–1945 KOMEN

Spominska maša in spominska slovesnost 15. februarja 2024 V spomin in opomin – vojne nikoli več!

Datum 15. februar je dan, ko se v Komnu in okoliških vaseh spominjamo tragičnih dogodkov, ki so naše sokrajane in vasi zaznamovali za vedno. Na ta dan so pred 80 leti goreli Komen, Mali Dol, Tomačevica, Divči in Jablanec in Branik,

domačini pa so bili izgnani iz svojih domov in odpeljani na prisilno delo v Nemčijo, na Bavarsko. Krajevna organizacija Društva izgnancev Slovenije 1941–1945 Komen je v sodelovanju za Občino Komen in našo Osnovno šolo, ki je tudi

letos poskrbela za kulturni program in na katero smo v društvu ponosni, pripravila spominsko slovesnost – **V spomin in opomin – vojne nikoli več!** Letos sta v kulturnem programu poleg osnovne šole sodelovala tudi MPZ Cominum in Pihalni orkester Komen. Pred spominsko slovesnostjo je v Cerkvji sv. Jurija v Komnu tako kot vsako leto potekala sveta maša. Mašo je daroval komenski župnik Marjan Jakopič. Knjižnica Komen je v sodelovanju z društvom izgnancev pripravila razstavo z naslovom **GLOBOKO VTISNJE-NI SPOMIN**, ki je bila na dan slovesnosti na ogled v dvorani. Vse do konca marca je razstava na ogled v prostorih knjižnice.

Zbrane je nagovorila predsednica komenskega društva Sabina Godnič. Uvodoma je pozdravila vse članice in člane društva, slavnostnega govornika ministra Mateja Arčona, našega župana, mag. Erika Modica, in vse ostale goste in prisotne. Spomnila je tudi na monsignorja Viktorja Kosa in Mirka Renerja, ki

sta v težkih časih izgnanstva nesebično pomagala in vlivala vero z božjo besedo. Bila je tista moč, ki je blažila trpljenje in vlivala upanje, da prenesemo gorje in da se vrnemo domov.

Vse prisotne je povabila, da so se z enominutnim molkom poklonili vsem umrlim in žrtvam vojn, delegacije društva vaških skupnosti so odnesle cvetje k spomenikom in na grob monsignorja Viktorja Kosa. Ob tem je moderatorica prebrala pismo predsednice matičnega društva, prof. Ivce Žnidaršič, ki se zaradi zdravstvenih razlogov slovesnosti ni uspela udeležiti. V pismu je zapisala: »Drage izgnanke, spoštovani izgnanci! Druga svetovna vojna je bila za nas čas strahu, groze, čas negotovosti, čas trpljenja in muk, čas boja za življenje, hkrati

odpora proti okupatorjem. Pravijo, da čas zaceli vse rane. Da, rane so se s časom zacelile, vendar ostale so grde brazgotine, ki jih noben čas ne bo odstranil. Te brazgotine bodo večni spomin na zločine, ki so jih fašisti in nacisti izvajali nad našim narodom. Žal nam tudi domovina ni bila naklonjena, pa smo se srečni vrnili na opustošene in požgane domove, ki so jih morali od leta 1941 dalje zapustiti, saj so nas vojaki z orožjem izgnali iz domov. Nihče nam ni pomagal, naše trpljenje se je nadaljevalo še veliko let. Za našo izgubo vsega nam niso in še danes ne naredijo ničesar, da bi dobil, kar nam pripada. Vsa leta se borimo in borili se bomo naprej, saj bodo enkrat morali priznati, da nas imajo za drugorazredne državljane, saj se naše oblasti vedejo, kot, da se nam ni nič zgodilo. Zahtevajmo, kar nam pripada. Povejte v šolah, da smo izgnanci ljudje te domovine, ki smo jo lačni gradili z golimi rokami. Želim vam vse dobro in naj vas sreča spremlja na vseh poteh.»

Slavnostni govornik ob 80-letnici tragičnih dogodkov je bil minister za Slovence v zamejstvu in po svetu, g. Matej

Arčon, ki je povedal: »Spoštovani domačinke in domačini, potomci in sorodniki pregnancev, cenjeni župan in drugi visoki gostje, dragi prijatelji.

Počaščen sem, da sem lahko danes med vami in vas nagovorim ob jubilejnem spominu, ki je globoko žalosten, a nosi v sebi tudi sporočilo za prihodnost.

Ko se človek zazre v to prečudovito kraško pokrajino, vidi svet, ki je zahteven in trd, a tudi posejan z darili in čudesi. Na Krasu, ki je v vsakem letnem času, od zelenila pomladi do rdečega razkošja jeseni, prelep, se počutimo majhni. Neznatni ob veličini narave. Kraški kamen je nema priča časa. Uči nas, da vse, kar je človeško – tako dobro kot slabo –, hitro mine. A skozi generacije se prenašajo in ohranjajo vrednote: človečnost, pogum, ljubezen, dobrotu, upanje. Te so, kakor kraški kamen, večne.

V fotografskih arhivih so ohranjene redke podobe tragičnega 15. februarja leta 1944. Na njih vidimo obraze ljudi, ko k prsim stiskajo tistih nekaj predmetov, ki so jih uspeli nabrati v domovih, medtem ko so jih tuji vojaki silili na zbirališče, od

koder so krenili neznani usodi naproti. V pletene košare so vrgli nekaj oblek, morda punčko iz cunj, spominek ali fotografijo. Iz rjuh in odej so naredili zasilne cule in za na pot vzeli hlebec kruha, pest suhega sadja. Kar je bilo pri hiši. In pri večini hiš, po desetletjih fašizma in dolgih mesecih vojnega divjanja, ni bilo veliko.

Morda so upali, da se bodo kmalu vrnili domov. Morda so, tako kot begunci, ki so trideset let prej zapuščali vasi ob Soški fronti, zaklenili vrata domačin in v žep spravili ključ. Niso mogli vedeti, da bodo vrata z zidovi in strehami in okni kmalu izginila v maščevalnih plamenih. Niso mogli vedeti, da jih pot pelje v internacijo na stotine kilometrov daleč in da se ne bodo vrnili sedemnajst dolgih mesecev. Mnogi od 1100 pregnanih, med katerimi so bili večinoma ženske in otroci, se nikoli niso vrnili domov.

Spoštovani, to, da tako skrbno ohranjate spomin na ta nesrečni dan, je težko, a tudi plemenito poslanstvo. Spomin moramo ohraniti. Iz spoštovanja do naših prednikov, pa tudi iz odgovornosti do naših otrok. Nimajo prav tisti, ki govorijo, da je zgodovino najbolje pozabiti, se pretvarjati, da ni nikoli obstajala. Nimajo prav tisti, ki iz zgodovine izbirajo delčke, jih upogibajo in prilagajajo tako, da ustrezajo njihovim kratkoročnim, predvsem pa kratkovidnim političnim

ciljem. Trpljenje naših primorskih ljudi ne sme nikoli biti pozabljeno. Krivice, ki sta jih prizadejala italijanski fašizem in nemški nacizem, so ustvarile velikanski dolg. Ampak ta dolg lahko poravnamo samo tako, da si prizadevamo za mir.

Kajti v svetu tudi danes gorijo vasi. Tudi danes nesrečne kolone nedolžnih ljudi s culami v roki in strahom na obrazu korakajo neznani usodi naproti. Mi živimo v evropskem miru in blagostanju in je zato naša odgovornost še toliko večja. Odgovornost, da negujemo sožitje, razumevanje in bratstvo med narodi. Ampak tudi odgovornost, da svojo resnico izrekamo pogumno in odločno. Če človeka preženejo od doma, se morda nekoč vrne. Če se človek pusti odtrgati od svoje resnice, pa postane večni pregnanec.

V zadnjih dneh so veliko bolečine in jeze povzročila sporočila, ki so jih italijanski politiki, umetniki in zgodovinarji izrekli ob dnevu spomina. Mnogi so se celo vprašali, ali je ob vse bolj zaostreni retoriki sploh smiselno vztrajati pri Evropski prestolnici kulture 2025, ki je posvečena preseganju meja. Mislim, da moramo vztrajati. Ravno zadnji dnevi so dokaz, da EPK potrebujemo. Da moramo odpreti čas in prostor, v katerem se bodo dobro misleči ljudje z obeh strani meje soočili drug z drugim in sami s seboj. Morda sem prevelik optimist. Morda sem

celo idealist. Ampak verjamem, spoštovani, da so dobro misleči ljudje v večini na vseh straneh vseh meja. Moja vera v dobro, v človeka in človečnost je trdna kot kraški kamen. In moje poti med Slovenci, ki so odšli od doma iz zelo raznolikih, pogosto težkih in žalostnih razlogov, so to trdno vero le še okrepile.

Dovolite mi, da ob koncu ponovno izrazim čestitke in poklon organizatorjem te spominske slovesnosti, vsem nastopajočim, prostovoljkam in prostovoljcem, ki so pomagali pri pripravah na dogodek. Zvončki in trobentice so že zacveteli. Naj nam ta pomlad prinese upanje, našim pogumnim in upornim prednikom pa naj bo večna slava.«

Spominske slovesnosti so se udeležili tudi predstavniki borčevske organizacije VZPI ANPI Občina Devin-Nabrežina, Križ in Zgonik, ki so k spomeniku položili venec. Tudi njihovi domačini so delili enako usodo, kot mi, saj so bili 27. februarja 1944 pregnani in odpeljani na prisilno delo v Nemčijo.

Slovesnosti je sledilo srečanje, kjer so se zbrali člani društva, gostje. Sabina Godnič je ob tem povedala še: »Pomemben del naših srečanj so povezovanje, ohranjanje spomina ter vera, da skupaj verjamemo v temeljno pravico človeštva, pravico živeti v miru in svobodi.«

Besedilo: Martina Godnič
Foto: Polona Makovec

Iz komenske knjižnice

Kulturni dan – praznujmo s Kosovelom

Tudi v naši občini smo praznovali kulturni praznik z javno prireditvijo, na kateri smo povezali glasbo, poezijo in risanje ter tako obeležili ta edinstveni praznik. Letos se je komenski podružnici Glasbene šole Sežana in Knjižnici Komen pri oblikovanju programa pridružila še Osnovna šola Komen. Mladi, ki ustvarjajo pod mentorstvom odličnih učiteljev glasbe, recitatorke, učenke osnovne šole in perspektivna mlada umetnica Julija Janko z risbo, so se s svojim umetniškim delom poklonili Srečku Kosovelu. Letos namreč mineva 120 let rojstva vizionarskega pesnika, ki nam je pustil obsežen opus. Prav izbor njegovih verzov je bil vezni element celotnega večera. Njegove pesmi so napovedale in povezale

nastope mladih, ki so ponovno dokazali, da jim ni vseeno do kulture, samo prave usmeritve in mentorje potrebujejo, da razvijajo svoje interese in talente. S svojim trudom so pokazali, da z delom gradijo svojo bodočnost in bodočnost je tistega, ki veruje vanjo, kot pravi Kosovel.

Besedilo: Marija Umek
Foto: arhiv GŠ Sežana in Knjižnica Komen

Nonotov zid Tine Volarič na turneji s knjižničarkami Kosovelove knjižnice Sežana

Tina Volarič je ilustratorica, literarna ustvarjalka in še marsikaj. Čeprav izhaja iz vodnatega Posočja, se je sedaj udomačila na suhem Krasu, v Kobjdilu. Napisala in ilustrirala je slikanico *Nonotov zid*, ki govori o kraških suhih zidovih. V Kosovelovi knjižnici Sežana smo februarja 2022 gostili razstavo njenih originalnih ilustracij ter zgodbo dramatizirali za objavo na našem Facebook profilu. Park Škocjanske jame, ki je knjigo izdal, in Partnerstvo kraške suhozidne gradnje sta otroke ob tem povabila k ustvarjalnemu natečaju.

Avtorica Tina Volarič s knjižničarkami Kosovelove knjižnice Sežana (Foto: Tanja Bratina Grmek).

Ilustracije Nonotovega zidu na razstavi v Kosovelovi knjižnici Sežana (Foto: Marja Filipčič Mulič).

Zgodbo o naši kulturni dediščini se nam je v Kosovelovi knjižnici Sežana zdelo pomembno razširiti med čim več ljudi, predvsem med mlade. Pobudnica za gledališko uprizoritev po slikanici *Nonotov zid* je bila komenska knjižničarka Marija Umek, mladinske knjižničarke knjižnice v Sežani Petra Hlača, Neža Bandel in Marja Filipčič Mulič pa smo bile takoj za. Premierno smo jo zaigrale v prijetnem okolju štanjelskega gradu.

Zgodba je poučna in napeta. V njej se seznanimo s pomenom kraškega suhega zidu, spoznamo rastline in živalice, ki na njem živijo, se srečamo s kraškimi besedami, povezanimi z zidom, se naučimo kamenčkati in še kaj. Ob vsem tem pa še trepetamo z deklico Nino in držimo pesti zanjo ter varuha kraških suhih zidov, da

bosta uspela res strašno cuprnco, ki jo igra komenska knjižničarka Marija, prepričati, da zid prestavi spet tja, kjer je bil prej.

Predstavo Nonotov zid si je do zdaj ogledalo že več kot 1000 ljudi, večinoma otrok, saj smo jo ponovile že vsaj petindvajsetkrat. Nekateri so jo videli v knjižnici, druge smo obiskale na šolah, povabili so nas celo na šole izven naše-

ga območja. Z veseljem smo se odzvale vabilu, ki smo ga prejele iz posameznih vasi. Z drugošolci OŠ Komen smo s predstavo obiskale Hišo dobre volje v Komnu in njene varovance. Uprizorjene zgodbe so bili deležni tudi varovanci VDC Sežana in Divača v okviru Magajnovne bralne značke. Tudi avtorica slikanice si jo je ogledala in pohvalila našo interpretacijo, česar smo seveda zelo vesele.

Glede na dogovarjanja, turneja Nonotovega zidu še ni končana.

Kraški suhi zid je s slikanico Tine Volarič dobil čudovito knjigo, ki bo v zavest (mladih) Kraševcev zasadila njegov pomen, v knjižnici pa se zavedamo, da opravljamo pomembno delo s tem, da na različne načine širimo znanje in dobre zgodbe med ljudi.

Besedilo: Marja Filipič Mulič

Unikatni nakit Barbare Fabič Žvokelj

Kosovelova knjižnica, ki spodbuja bralno kulturo, za kar je sežanska občina v decembru lani prejela naziv *branju prijazna občina*, se je že z razstavo Kosovelovih del ob *Tednu pisanja z roko* vključila v praznovanje prvega občinskega kulturnega praznika 18. marca, ki ga je Občina Sežana z odlokom razglasila v spomin na enega najbolj cenjenih pesnikov Krasa, pesnika Srečka Kosovela, ki v letošnjem letu sovпада s 120. obletnico njegovega rojstva. V ta namen bodo od 18. marca (obletnice njegovega rojstva) do 27. maja (obletnice njegove smrti) potekale številne prireditve, ki jih bodo obeležili tudi v sežanski knjižnici, ki s ponosom nosi Kosovelovo ime že več kot 60 let. Med dogodki velja še zlasti omeniti gledališko predstavo *Vlak št. 123 v bodočnost*, katere premiera bo 18. marca (ponovitev pa 25. marca) v Kosovelovem domu Sežana.

V knjižnici so po januarski razstavi *Zvestoba koreninam* ljubiteljske likovne ustvarjalke in pesnice Danile Tuljak Bandi na ogled postavili razstavo unikatnega nakita Barbare Fabič Žvokelj (1971) iz Kobdilja. Avtorica razstave se je šolala na OŠ v Štanjelu in nato v Dutovljah ter se je že pri 15. letu zaradi življenjskih okoliščin

zaposlila. Ker pa je oče hudo zbolel in postal stoođtotni invalid, se je leta 2010 zaposlila kot družinska pomočnica. Oče jo je vedno spodbujal, naj začne obujati svoje hobije. Tako se je začela ukvarjati s fotografijo, pred šestimi leti pa je pri brskanju po internetu zasledila navodila za izdelovanje unikatnega nakita. Kupila si je steklene kapljice in na njih začela risati, barve pa so se prelivalle med sabo in nastale so čudovite umetnine. Pritegnili so jo tudi poldragi kamni in tako so nas-

tali unikatni privlačni obeski, prstani, zapestnice ipd. Kamni ji pomenijo poseben navdih in vibracije. Sedaj pa dela tudi z žičko (srajčke) za poldrage kamne. Odprla je tudi osebno dopolnilno dejavnost s poudarkom na ročnih delih, izdelovanju (in popravilu) nakita ter spominkov. Nakit pa je tudi lepo darilo ob dnevu žena.

Njena prva razstava unikatnega nakita je bila na ogled do srede marca.

Besedilo in foto: Olga Knez

Burjina glasba

Večer božičnih pesmi v Svetem

V nedeljo, 7. januarja 2024, je MePZ Cominum ponovno organiziral božični koncert z gosti v Cerkvi sv. Tilna v Svetem. Poleg Moškega pevskega zbora Franc Zgonik iz Branika, ki ga vodi Jernej Rustja, so svoj kamenček v mozaik božičnih pesmi dodala še dekleta iz Vokalne skupine Grlica (Budanje), ki jih vodi

Nevenka Lozar. Ker pa na komenskem ne manjka mladih in nadobudnih glasbenikov, so glasbeni večer popestrile še flavtistki Irina Tavčar in Sara Lozej ter Ela Fakin na oboi. Pozitivni in čustveni odzivi poslušalcev so nam dali potrditev, da smo na pravi poti, in nov zagon za prihodnje ustvarjanje.

Po uspešnem zaključku starega leta, ki sta ga zaznamovala predvsem gostovanje v Srbiji pri slovenskem društvu Kredarica ter pomladni koncert ob 25. obletnici zbora v Štanjelu, se že veselimo novih dogodivščin in pridno delamo za nove, prihajajoče projekte. V sklopu revije Primorska poje bomo izpeljali gostovanje v

Umagu, kjer bomo zadnji vikend v marcu izkoristili tudi za intenzivne pevske priprave, ki jih bomo namenili utrjevanju starega in ustvarjanju novega pevskega programa, ki vam ga bomo predstavili na prihajajočih koncertih. Hvaležni smo za vašo podporo in si ob tem želimo še naprej ustvarjati in širiti zborovsko glasbo med vas, naše zveste poslušalce.

Kot že ustaljeno, pa v svoje vrste vabimo tudi nove pevke in pevce, ki si želijo pevskega ustvarjanja ter sproščenega druženja. Vaje imamo vsak torek ob 19.00 uri v prostorih stare šole v Svetem. Lepo vabljeni!

Besedilo: Nina Volčič in Polona Grmek
Foto: arhiv MePZ Cominum

Komenski orkester ne počiva ...

Ob koncu uspešnega leta 2023, ko je Pihalni orkester Komen na tekmovanju na hrvaškem otoku Krku pometel s konkurenco, so se mladi komenski glasbeniki znova predstavili domačemu občinstvu na tradicionalnem božično-novoletnem koncertu. Da pa bi na štefanovo vse potekalo gladko, so se z veseljem odzvali povabilu tržaških prijateljev in se decembra skupaj z mestnim pihalnim or-

kestrom Giuseppe Verdi predstavili tudi v tamkajšnji Cerkvi sv. Vincenca de Paolija. Če nas spomin ne vara, je bil to prvi nastop celotnega komenskega orkestra v tako specifični 'dvorani', zato nam bo zagotovo ostal kot prijetna in povsem nova izkušnja.

Kot veleva tradicija, je bila 26. decembra ob 19. uri telovadnica osnovne šole v Komnu znova polna in obiskovalci so že

nestrpno pričakovali prihod najprej mlajših pionirjev orkestra, nato pa še članov velikega sestava. Tokrat se je dirigent Matija Tavčar odločil, da začne s fanfarami ter nadaljuje z zahtevno Holstovo Drugo suito. Skočili smo tudi onkraj Atlantika z Danzonom št. 2 Artura Marquesa, v katerem so se predstavili solisti na klarinetu, oboi, trobenti, pa tudi klavirju, in dodobra ogreli roke poslušalcev. Da imamo v

orkestru prave multipraktike, so dokazali tolkalci, ki so poprijeli za metle in mimo-grede še izvedli točko Clean Sweep. Znova smo lahko spoznali, da lahko glasbo ustvarjamo s čisto vsakim predmetom.

Sedaj, ko je bil oder pripravljen za naše gostje, smo lahko pozdravili Matejo Terčon Knap in njene varovanke iz plesnega društva Be Funky. Najprej so se plesalke predstavile s točkami iz avtorske predstave Dragi jaz, nato pa smo tudi orkestraši poprijeli za glasbila in pripravili še skupno točko. Hvala Mateji, da smo lahko znova sodelovali z domačimi izvajalci.

Pred koncem je z izvrstno izvedbo variacij na popevko Thriller Michaela Jacksona navdušila naša flvistka Neža Fakin, zaključili pa smo, kot je običaj, pov-

sem praznično.

A Pihalni orkester Komen ni dolgo počival, saj je že sredi januarja ponovno sodeloval na dirigentski šoli Andreje Šolar, kjer je gostoval tudi priznani nizozemski dirigent Michael Engelbrecht. V kakšno čast nam je bilo pomagati drugim dirigentom na seminarju, od katerega smo zagotovo precej odnesli tudi sami. Veliko truda je bilo vloženega in seveda pripravljenosti sprejeti način dela ostalih udeležencev, zato smo še toliko bolj nestrpno pričakovali zaključni nastop. Prevzel nas je zlasti gostujoči dirigent, s pomočjo katerega smo v pičlih 30 minutah izpilili skladbo in se z njo predstavili publikli.

In že zremo v prihodnost. Kdo ve, kam nas bo pot vodila do konca junija, ko si

Pihalni orkester Komen oddahne in preide v zaslužno poletno spanje? Vendar do takrat imamo v ognju še nekaj želez. Zasedeni bomo zlasti z nastopi v takšnih in drugačnih oblikah, sledi morda gostovanje, zagotovo pa bomo junija razglasili nagrajence drugega mednarodnega natečaja za izvirne skladbe, ki poteka v okviru projekta MusiKras. Prijave zbiramo vse do konca maja, zato vabimo nadarjene skladatelje, da se preizkusijo. Zmagovalna dela bodo predstavljena konec avgusta na poletnem taboru MusiKras v Štanjelu, s katerim začnemo našo novo sezono. Do takrat nas lahko spremljate preko spletnih kanalov ali obiščite kate-rega od naših nastopov. Na slišanje!

Besedilo in foto: POK

Kmetijstvo in gozdarstvo

Sedmi dan za krodegine na Krasu

Skupina zagnanih gostincev in ljubiteljev krodeginov z Dejanom Stevanovskim na čelu je ponovno obudila tradicionalni dan za krodegine, ki so ga 5. februarja 2024 že sedmo leto izpeljali v gostilni Ukmar v Dutovljah. Gostinska delavka Nada Slijepčević je tudi letos gostila sila tradicionalno prireditev, na kateri so obiskovalci od blizu in daleč lahko pokušali bogato bero vzorcev kožaric, kulinarčnih dobrot iz njih in seveda dobre kraške kapljice. S krožnikom krodeginov je sodeloval tudi Marino Furlan iz Kobjeglave.

Letos je na ocenjevanje, ki ga je opra-

vila 11-članska strokovna komisija pod vodstvom novinarja s področja kulinarike Tonija Gomiščka, prispelo 65 vzorcev krodeginov. Komisija, v kateri je bil vključen tudi Srečko Horvat iz sežanske kmetijsko-svetovalne službe, je ocenjevala: zunanji izgled, sestavo in barvo prereza, teksturo, vonj in okus kožaric. Kot je na slavnostni razglasitvi rezultatov in podelitvi priznanj dejal Gomišček, se je kvaliteta krodeginov zelo izboljšala in letos niso imeli nobenega slabega vzorca.

Absolutni zmagovalec je bil Stanko Vidmar iz Lokavca pri Ajdovščini pred drugo uvrščenim Andrejem Škrlem iz

Dornberka. Podelili so kar tri priznanja za tretje mesto. Prejeli so jih: Tine Peloz (Vrtojba), Osmica Leban (Lipa) in Primož Škrli iz Tomaja. Posebno priznanje za posebno klobaso kožarico linguo izven tekmovanja je prejel Valter Komel iz Šempasa.

Številni obiskovalci pa niso uživali le v degustaciji številnih vzorcev krodeginov, ampak so organizatorji poskrbeli tudi za prave kulinarčne specialitete iz te vrste klobase. K sodelovanju so povabili pet kuharskih mojstrov, ki so pripravili izvirne in očem prijetne jedi. Šef kuhinje hotela Maestoso v Lipici Marino Furlan iz Kobjeglave je pripravil krodegine kot hladno predjed. Člani Športnega, kulturnega in razvojnega društva Na Placu Dutovlje s predsednikom Denijem Ristovskim, ki je obenem tudi predsednik dutovske krajevne skupnosti, so skuhalo bobiče s suhim mesom in krodegini. Dolgoletni prijatelji s Kmetije Arkada Cigoj iz Črnič so pripravili zloženko s krodegini, prijatelji Oštarije Žogica iz Solkana so postregli s krodegini po starem receptu none – krodegini, kuhan v teranu, so postregli okrašenega s kuhanim prepeličjim jajcem v parmezanovi košarici na polenti in solkanskim radičem. Po izboru občinstva pa je največ glasov prejela topla jed – polnjenec z maso iz ohrovta in pocvrtilih krodeginov, ki so jo pripravili kuharski mojstri restavracije Be-

tola Na Giru iz Kopra.

Za kulturni utrip praznika v Dutovljah sta poskrbela pevka Mojca Štoka - Moya iz znane vinogradniško-vinarske kleti Štoka iz Krajne vasi in sežanski kantavtor in kitarist Boštjan Pertinač.

Stanko Vidmar, ki je na lanskem očejevanju krodeginov v Dutovljah zasedel četrto mesto, je bil z letošnjim osvoje-

nim prvim mestom nadvse zadovoljen. »S tem smo odpravili kakšno napako, ki smo jo delali pri izdelavi krodeginov v lanskem letu. Pred sedmimi leti sem se upokojil in se z dušo in srcem posvetil kmetijstvu. Imamo kmetijo, na kateri vzrejamo štiri do pet prašičev letno. Pri kmečkih opravilih mi pomagata hčerka in sin. Prašiče krmimo z doma pridelana-

nimi poljščinami in žiti ter deteljo. Poleg klobas pridelujem še salame, tlačenske, ocvirke, mast idr. Ukvarjamo se tudi s pridelavo zelenjave in sadja. Ohranjamo semena starih avtohtonih sort. Imamo po pet tisoč sadik paradižnika, doma pridelane lubenice pa tehtajo tudi 14 kilogramov,« pove Stanko Vidmar.

Besedilo in foto: Olga Knez

Pridružite se sajenju medovitih rastlin

Čebelarji se zavedamo pomena ohranjanja okolja, saj vsaka večja sprememba vpliva na naše čebele in druge oprasevalce. Zato smo se pri Čebelarski zvezi Slovenije odločili narediti korak naprej in prispevati k zmanjšanju negativnega vpliva na okolje. Letos, že tretje leto zapored, bomo ozaveščali širšo javnost o pomenu sajenja medovitih rastlin s projektom »Dan sajenja medovitih rastlin«.

Spoznavamo, da je nujno ohraniti naravo v ravnovesju, kot smo jo prejeli od prednikov. Spoštovanje pravil, ki vladajo v naravi, ter vračanje tistega, kar ji vzamemo, sta ključnega pomena. Namen projekta je, da naši otroci kot tudi širša javnost spoznajo medovite rastline, se zavedajo njihovega pomena, na koncu pa imamo vsi skupaj korist. Oprasevalcem omogočimo vir medicine in cvetnega prahu na medovitih rastlinah, jeseni pa nas te rastline nagradijo s pridelki, ki jih uživamo vse do prihoda nove pomladi.

Prostor, ki ga želimo nameniti medovitim rastlinam, je odvisen od same velikosti. Lahko gre za cvetlična korita na

Saditev medovitih rastlin na našo prihodnost. Foto: Samec T.

balkonu, majhen vrtiček, njivo ali celo javne površine. Pri cvetličnem koritu imamo številne možnosti izbire medovitih rastlin, kot so bazilika, timijan, melisa, nizka sončnica, ameriški slamnik in še mnoge druge.

Na večjih površinah (vrtovi, javne površine) se lahko odločimo za zasaditev dreves, kot so divja češnja, kostanj, javor, lipa. Na vrtovih in javnih površinah lahko poleg medovitih začimb in dišavnice posadimo tudi grmovnice, na primer vrtnice. Za vzdrževanje estetskega videza parkov in zelenih površin občine spodbujamo h kasnejši košnji, zlasti po cvetenju rastlin, kar prispeva k obogatitvi okolja in privabljanju številnih oprasevalcev.

Možnosti za sajenje medovitih rastlin na njivah so prav tako obsežne, na primer: sončnice, buče, ajda, mak, oljna ogrščica, facelija, detelja in še mnoge druge. S tem se ne le izboljša biotska raznovrstnost, ampak tudi spodbuja oprasevanje rastlin, kar ima pozitiven vpliv na ekosistem.

Letos bomo izpeljali »Dan sajenja medovitih rastlin«, ki bo potekal v soboto,

23. marca 2024. Gre za edinstveno priložnost, da vsi skupaj prispevamo k sajenju medovitih rastlin. Namen je zelo širok, saj s tem pomagamo čebelam, oprasevalcem, prispevamo k raznovrstnosti medu in ostalih čebeljih pridelkov ter lokalno pridelanega sadja in zelenjave. S sajenjem medovitih rastlin tudi zmanjšujemo izpuste ogljikovega dioksida (CO₂) in s tem zmanjšujemo ogljični odtis.

Vabljeni, da se nam pridružite in skupaj posadimo medovite rastline za lepši jutri.

”Odkrijte čarobni svet medovitih rastlin! Izvedite več o njihovih lastnostih in kako jih lahko uspešno zasadite v svojem vrtu. Skenirajte QR kodo in se podajte na raziskovanje, ki ga ponujajo medovite rastline.”

Besedilo: Tomaž Samec, Svetovalec za varno hrano pri JSSČ

Oddajo zbirnih vlog za kmetovalce v letu 2024

Rok za oddajo vlog za neposredna plačila v kmetijstvu bo v letu 2024 od 29. marca do 8. julija.

Kot ključni cilji na ravni EU in Slovenije so dohodkovni, zadevajo pa tudi konkurenčnost, varovanje okolja in podnebja ter dobrobit živali. Krovna usmeritev slovenskega strateškega načrta je zagotavljati trajnostno pridelavo hrane na celotnem območju države.

Osnova za uresničevanje teh ciljev so neposredna plačila, pri čemer se posebno pozornost namenja območjem z omejenimi možnostmi (OMD) in sektorjem v težavah. Med pomembnejšimi ukrepi so še plačila za območja Natura 2000, ukrepi za učinkovitejšo rabo fitofarmaceutskih sredstev (FFS), optimiziranje emisij toplogrednih plinov. Posebno pomembno področje so ukrepi za dobrobit živali.

Zbirno vlogo oddajo upravičenci, če:

1. vlagajo zahteve za neposredna plačila (OMD, KOPOP, SOPO, EK, dobrobit živali, lokalne pasme, lokalne sorte ...);
2. za ekološko čebelarjenje;
3. če so do 15. oktobra 2023 prejeli sredstva za ukrep prestrukturiranje in preusmeritev vinogradov in od prejema sredstev še niso potekla tri leta;
4. dajejo v promet živinska gnojila kmetijskim gospodarstvom v skladu z uredbo, ki ureja varstvo voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov;
5. so zavezanci za prijavo površin posebnih kultur v skladu s pravilnikom, ki določa evidenco posebnih kultur;
6. so zavezanci za prijavo površin zelenjadnic in zelišč v skladu s pravilnikom, ki določa evidenco pridelovalcev zele-

njave in zelišč;

7. so člani organizacije proizvajalcev v skladu s pravilniki, ki urejajo priznanje organizacij proizvajalcev v posameznem sektorju;
8. so člani skupine proizvajalcev za skupno trženje v skladu s pravilnikom, ki ureja priznanje skupine proizvajalcev za skupno trženje;
9. so zavezanci za oddajo zbirne vloge v skladu z uredbo, ki ureja dopolnilne dejavnosti na kmetiji;
10. so člani partnerstva v okviru ukrepa sodelovanja iz Programa razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020;
11. so zavezanci za oddajo zbirne vloge v skladu z uredbo, ki ureja podukrep pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete za obdobje (2014–2020);
12. nameravajo kandidirati za podporo v okviru intervencije podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov za obdobje 2023–2027;
13. nameravajo kandidirati za druge ukrepe iz Programa razvoja podeželja.

Kdor bo oddal vlogo tudi za dobrobit živali – drobnica, je rok za oddajo zahtevka najpozneje 3. maj 2024, za površino posebnih kultur pa je rok najpozneje 30. junij 2024.

Zahtevkov za dobrobit živali (govedo, drobnica, konji), ki so pogojeni s pašo, ni mogoče vložiti, v kolikor podatki o izvedenih koproloških analizah niso vpisani na seznam koproloških analiz.

Neposredna plačila:

- osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost (pogoj – 1 ha upravičene kmetijske površine);
- dopolnilna prerazporeditvena dohod-

kovna podpora za trajnostnost – dodatno plačilo;

- vezana dohodkovna podpora (za rejo drobnice, govedu – min. 2 bika oziroma telici – krave dojilje);
- SOPO (ekstenzivno travinje, tradicionalna raba travinja, ohranjanje biotske raznovrstnosti v trajnih nasadih ...);
- dopolnilna dohodkovna podpora za mlade kmete;
- kmetijsko-okoljska-podnebna plačila – podnebne spremembe (KOPOP) – 5-letna obveznost: integrirana pridelava grozdja, zelenjave, poljščin, sadja in oljk; uporaba biotehniških metod za obvladovanje škodljivih organizmov v trajnih nasadih; opustitev herbicidov v vinogradih; opustitev uporabe insekticidov v vinogradih; senena prireja; posebni traviščni habitati – HAB; suhi kraški travniki in pašniki (SUHI_KTP); visokodebelni travniški sadovnjaki; obvladovanje invazivnih tujerodnih rastlinskih vrst; sobivanje z velikimi zvermi;
- ekološko kmetovanje.

Preden se naročite za vnos zbirne vloge, vam svetujemo, da preverite, ali imate v registru kmetijskih gospodarstev urejene vse GERKe.

Do 25. marca 2024 aplikacija za vodenje registra kmetijskih gospodarstev (RKG) ne bo delovala. V tem času na upravni enoti ne bo mogoče spreminjati podatkov v RKG. Na MKGP bodo v tem času izvedli vsakoletno posodobitev podatkov. O spremembah, nastalih po posodobitvi podatkov, nosilci ne bodo posebej obveščeni po pošti, zato svetujemo, da vsak sam preveri, ali so v RKG potrebni popravki.

Besedilo: Milena Štolfa

Pastirski psi

Delovni psi nam že tisočletja pomagajo pri delu. Danes delujejo na različnih področjih – poznamo policijske, reševalne, vojaške in tiste, ki nam pomagajo pri delu s pašnimi živalmi. Slednje delimo na ovčarske pse, ki čredo zganjajo in usmerjajo, ter na pastirske pse, ki živali varujejo pred plenilci. Paša s pomočjo pastirskih psov predstavlja enega najbolj starodavnih načinov zaščite drobnice pred plenilci. V Sloveniji so najbolj razširjene pasme kraški ovčar, tornjak, šarplaninec

in maremsko-abruški ovčar. Pes se mora prosto gibati na pašniku, ki je ograjen z električno ograjo s stalnim električnim tokom, in ga ne sme zapuščati. Prisotnost psov odvrača plenilce od pašnika, saj nase opozarjajo s samozavestno držo, lajanjem in označevanjem teritorija. Naloga pastirskega psa je varovanje črede, zato mora biti stalno prisoten ob njej, tako poleti na pašniku kot pozimi v hlevu.

Od pastirskega psa pričakujemo tri

glavne sposobnosti: čuječnost, pozornost in zaščitništvo do živali. Značilnost pastirskih psov je močan krdelni nagon, pri čemer njihovo krdelo predstavlja čreda pašnih živali. Na vsako neobičajnost se odzovejo z usmerjeno pozornostjo, približevanjem, lajanjem in ustrahovanjem vsiljivca. Da pa je varovanje res učinkovito, morajo biti ob čredi prisotni vsaj trije pastirski psi, saj se bo pes, ki je na pašniku sam, pred tropom volkov umaknil, saj ob morebitnem spopadu

nima možnosti prevlade.

Pomembno je, da izberemo mladiča z rodovnikom, ki izhaja iz delovne linije, saj je pri čistokrvnih psih bolj verjetno, da se bodo izrazile nagonske značilnosti, ki jih želimo, hkrati pa s tem skrbimo, da se te pozitivne lastnosti prenašale med generacijami. Mladiča kmalu postopoma vključujemo v čredo, kjer spozna njene pripadnike in se nanje naveže. Ključno je tudi redno spremljanje in popravljanje neželenih vedenj. Pastirski pes začne

samostojno in učinkovito varovati čredo med prvim in tretjim letom starosti.

Sofinanciranje pastirskih psov v Sloveniji še ni urejeno, vendar pa je pomoč pri nakupu psov na voljo v sklopu projektov. Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano (MKGP) pa nudi podporo za dodatno delo, ki ga prinese delo z vsaj tremi pastirskimi psi.

Na področju dela s pastirskimi psi je bil v letu 2021 dosežen pomemben korak z opredelitvijo pastirskega psa kot

Foto: Anita Tomšič

delovne živali, s čimer so se pastirski psi izenačili s policijskimi in vojaškimi psi. Pri tem je ključno, da je pes registriran kot pastirski pes na veterinarski postaji.

Ob tej priliki vabimo zainteresirane vzreditelje rodovniških pastirskih psov, ki bi jih zanimalo sodelovanje pri razširjanju prakse varovanja pašnih živali s pastirskimi psi, da nas kontaktirajo na elektronski naslov info@varna-pasa.si. Verjamemo, da lahko s pastirskimi psi učinkovito zaščitimo pašne živali pred plenilci, kar dokazuje tisočletna tradicija, ki se ohranja še danes.

Besedilo: Tomaž Berce, Nika Mohorič, Rok Černe, Zavod za gozdove Slovenije

Foto: Tomaž Berce

Koristni nasveti za lastnike gozda

Da bi lastnik strokovno pravilno in ekonomsko učinkovito gospodaril s svojim gozdom, mora med drugim poznati gozdarske predpise. V tokratnem prispevku predstavljamo nekatere dobre prakse, ki spadajo pod osnovno skrb za gozdno posest.

K osnovni skrbi spada najprej občasno pregledovanje gozda. Ugotovitve v zvezi s spremembo zdravstvenega stanja, zlasti zaradi polomljenega drevja in napada boleznih in škodljivcev, je treba sporočiti revirnemu gozdarju. V primeru nujnih varstvenih sečenj, največkrat v primeru žarišč podlubnikov, gozdar sam označi drevje za posek in z odločbo določi tudi rok izvedbe. Po drugi strani pa se sanitarnih sečenj in preventivnih varstvenih del lastnik lahko loti tudi brez odločbe, vendar mora prej obvestiti gozdarja.

Lastnik skrbi za vidnost meja svoje posesti. Pri tem je treba spoštovati tradicionalna pravila za vzdrževanje mejnih

oznak. Če označb mej ni mogoče najti, se lastnik posvetuje z mejaši, če tudi to ni uspešno, je za vzpostavitev meje pristojna geodetska služba oziroma sodišče.

V primeru kraje lesa v gozdu je primerno obvestiti policijo in tudi revirnega gozdarja, če je šlo za krajno drevje, ki ni bilo označeno za posek.

Okoljska zakonodaja za odpadke v gozdu bremeni lastnika, če povzročitelj ni znan, zato je primerno, da o na novo odloženih odpadkih tudi lastnik gozda obvesti gozdarsko inšpekcijo in občino.

Prost dostop in gibanje, torej hoja po gozdovih, ki jo lastnik mora dopustiti drugim, je vezana tudi na rekreativno nabiralništvo, kjer predpisi dovoljujejo največ dva kilograma na osebo na dan.

Po gozdnih vlakih velja prepoved vožnje in parkiranja motornih vozil, enako kot velja za celotno naravno okolje – razen kjer je vidno označeno, da sta mogoči ježa in vožnja s kolesom. Tudi v pri-

meru kršitve tega predpisa lastnik gozda obvesti gozdarsko inšpekcijo.

V gozdu je prepovedana paša, ograjitev gozda, pogozdovanje negozdnih zemljišč in uporaba kemičnih sredstev,

razen v primerih, ki jih določa zakonodaja in so dorečeni v gozdnogojitvenem načrtu.

Gradnje in drugi posegi v gozdove za potrebe negozdarskih dejavnosti, tudi za spremembo gozda v kmetijsko zemljišče ali gradnjo pomožnega objekta, so možni samo v okviru konkretnih določil o namenski rabi prostora v prostorskem planu občine.

Izjema je krčitev gozda za kmetijsko rabo, ki jo je možno izvesti na površini do

največ 0,5 ha. Krčitev ni možna, če gre za varovalni gozd ali gozd s posebnim namenom, pri izjemno poudarjenih vlogah gozdov ZGS lahko postavi tudi pogoje za omilitev negativnih posledic. Za vse te krčitve in gradbene posege je potrebno pridobiti soglasje ZGS.

Pri gradnji gozdne vlake lastnik gozda poda na ZGS vlogo, ta nato izvede označitev trase, označi drevesa, ki se jih sme posekati, in določi druge pogoje za gradnjo.

V primeru nespoštovanja postopkov se šteje gradnja, ne glede na velikost objekta oziroma krčitev gozda za kmetijsko rabo, za nedovoljen poseg v prostor. V primeru nesprejemljivosti posega je treba poleg prekrška ali celo kazenske odgovornosti vzeti v zakup tudi vzpostavitev v prvotno stanje.

Besedilo: Zavod za gozdove Slovenije,
OE Sežana
Foto: arhiv ZGS

Eko

Napovedujemo akcijo zbiranja nevarnih odpadkov iz gospodinjestev – 30. marec 2024

Zadnje marčevsko soboto smo rezervirali za izvedbo akcije zbiranja nevarnih odpadkov iz gospodinjestev. Naša vozila se bodo po urniku zaustavila v posameznem naselju. Bodite pravočasni! Nevarnih odpadkov ne odlagajte na tla, temveč jih predajte neposredno na vozilo našim delavcem.

Kaj bomo na akciji zbirali? Akumulatorje in baterije, ostanke in embalažo škropiv, ostanke in embalažo barv, lepil, lakov, topil, silikonske tube, zdravila in živosrebrne termometre, kozmetiko, čistila, spreje (doze pod pritiskom), motorno olje, neonska svetila, tonerje.

Na akciji bomo zbirali tudi odpadno jedilno olje (pripravite ga v dobro zaprtih plastenkah, kanticah).

Kako vemo, da gre za nevarni odpadke? Nevarni odpadki so označeni z eno ali več oznakami za nevarnost (označba v obliki romba z belo podlago in rdečo obrobo ter črnim piktogramom, ki označuje nevarnost). Nevarne odpadke ne smemo odlagati skupaj s preostalimi odpadki v zabojnik za ostanek ali v zabojnike na ekoloških otokih, saj predstavljajo nevarnost za ljudi, živali in okolje. Priporočljivo je, da jih hranimo v originalni embalaži, da prevzemnik lahko prepozna vrsto odpadka, ter jih med seboj ne mešamo (možnost reakcije)!

Kje še lahko oddate nevarne odpadke? Nevarne odpadke lahko vse leto oddate tudi na zbirnem centru za individualni dovoz odpadkov Komen in na CERO Sežana. Dodatno lahko odpadna jedilna olja iz gospodinjestev oddate tudi na nekaterih ekoloških otokih, kjer smo postavili zbiralnike za odpadno jedilno olje: Štanjel, na parkirišču pri hišni št. 133; Komen, za kulturnim domom; Gorjansko, pri pokopališču; Sveto, pri pokopališču; Kobjeglava, pri dvorani; Čehovini, pred vasjo Koboli; Hruševica, pri združenem domu. Olje oddate v dobro zaprti plastenki!

Vabljeni, da skupaj poskrbimo za varno oddajo nevarnih odpadkov.

AKCIJA ZBIRANJA NEVARNIH ODPADKOV

Sobota, 30. marec 2024

Brje pri Komnu, pri eko otoku, 8:00
Gorjansko, pri pokopališču, 8:30
Nadrožica, pri eko otoku, 9:30
Klanec pri Komnu, pri eko otoku, 10:00
Majerji, pri eko otoku, 10:30
Vale, pri eko otoku, 10:30
Brestovica pri Komnu, pri eko otoku pri šoli, 11:00
Zagrajec, pri eko otoku, 12:00
Ivanji Grad, sredi vasi, 12:30
Preserje, sredi vasi, 13:00
Sveto, pri eko otoku pri cerkvi, 8:00
Rubije, pri kapelici, 8:30
Škrbina, pri stari šoli, 9:00
Šibelji, sredi vasi, 9:30
Jablanec, pred vasjo, 10:00
Divči, pri eko otoku, 10:30
Komen, Zbirni center Komen, 11:00
Volčji Grad, sredi vasi, 12:00
Škofi, sredi vasi, 13:00
Kobdilj, sredi vasi, 8:00
Štanjel, pri eko otoku (na polju), 8:30
Hruševica, sredi vasi, 9:30
Kobjeglava, pri kulturnem domu, 10:00
Tupelče, pri kulturnem domu, 10:00
Tomačevica, pri vaškem domu, 11:00
Mali Dol, pri vaškem domu, 11:30
Gabrovica, pri cerkvi, 12:00
Coljava, pri eko otoku, 12:30
Lukovec, na igrišču, 8:00
Čipnje, sredi vasi, 8:30
Lisjaki, pri mostu, 8:30
Dolanci, pred vasjo, 9:00
Kodreti, pred vasjo, 9:30
Trebižani, pred vasjo, 10:00
Čehovini, pri nekdanji gostilni, 10:30
Koboli, pri eko otoku, 10:30
Večkoti, pri eko otoku, 10:30

Komunala Sežana, d. d.

V Hiši dobre volje Komen je vedno lepo!

V Hiši dobre volje Komen je vedno živahno, ustvarjalno in aktivno. Če bi šel kak dan slučajno mimo brez smeha in dobre volje, bi nas to močno zaskrbelo. Hiša dobre volje je na nek način zdravilo – če ima človek slab dan in je slabe volje, si lahko že s kratkim obiskom naših dobrovoljk in dobrovoljcev dvigne razpoloženje. Toplo priporočamo, da jih obiščete in to energijo začutite iz prve roke!

Sodelovanje v rubriki »None in nonoti« Radia Koper in predstavitev v Nedeljskem dnevniku

Radio Koper se dobro zaveda, kakšen zaklad so starejši. Tako jim vestno daje besedo in njihove izkušnje postavlja pod žaromet. V oddaji »None in nonoti«, ki je na Radiu Koper na sporedu vsak ponedeljek ob 7.30, lahko slišimo takšne in drugačne zgodbe, obujene spomine in že pozabljene navade. S pomočjo zelo iskrenih pričevanj se lahko vrnemo v preteklost in se na pristen, pogosto duhovit in iskrič, a tudi grenak način srečamo s starejšimi, ki imajo še veliko za povedati. Ponosni smo, da so med njimi tudi naši dobrovoljci in dobrovoljke, ki so novinarka Matejo Grebenjak spravili v smeh in dobro voljo. Z veseljem se bo še vrnila! Tako da ... vklopite radio, saj so absolutno vredni posluha – vedno in povsod, a tokrat tudi na Radiu Koper. Naše doživljanje pa je dobilo prostor tudi na straneh Nedeljskega dnevnika, saj smo si kot primer dobre prakse prislužili prispevek, ki ga je pripravila novinarka Nataša Bucik Ozebek. Odlična predstavitev nas je zelo razveselila.

Redni sprehodi in obisk jaslic v kopenski cerkvi:

Ker se zavedamo, da je naša telesna aktivnost pomembna in da so sprehodi blagodejni tudi za dušo, saj med tem, ko narediš nekaj dobrega za telo, lahko opazuješ prekrasno okolico, kramljaš,

srečuješ ljudi in se z njimi pogovoriš ter zagotovo doživiš kaj, kar ti polepša dan, se redno odpravljamo na sprehode. Ki nas polnijo in omogočajo res krasna doživetja. Tako smo sprehod izkoristili tudi za to, da smo si ogledali čudovite jaslice v Cerkvi svetega Jurija v Komnu. Prijetna druženja, ni kaj!

Neskončna ustvarjalnost in raznolikost dejavnosti:

Zimske opravila v našem otroštvu

gnatili smo listje, ki smo ga uporabljali za stego žigami. Delali smo drva za kurjavo. Kuhali smo žganje iz tropin, krumpirja in maline. Saditi smo cesen in čebulo. Na sklednjem smo oblačili koruzo. To je bil družabni dogodek. Pogostili smo nas z orehu in čajem. Starejši so pili kuhano vino. Želeli smo prasicé in delali klobane. Mehur smo očistili, posušili in izujege masirali žogo. Obrezovali smo njuke izto in sadno drevice. Rozje smo dali v butare in posabili za kurjavo. Inevrtali smo zemljo, da je pomežila in postalo bolj rahlo. Ker je bil mrz in večini dalejši, smo šli prej spat. Veliko krat nas je zeblo. V solah smo imeli peči na drva. To je bil smag, smo pristi v šolo z mokrimi nogavicami. Jezuli smo jih in do rusiti na pet. V razredu je bil lonem pod. Ob 4 zjutraj se ze pristi hišmit, da je zakunit peči. To je pihala burja, smo se otiosi ma potli iz sole držali za roke, da nas ni odneslo. Navrhul vsemu je bilo naše otrostvo čepo.

Načezemci: Uric pisauja z roko iz Hiše dobre volje Lomen. Zapisovala: Marija Grmek
Januar, 2024

Zapis o zimskih opravilih na podeželju nekoč, ki ga je na Uricah pisanja z roko zapisala Marija Grmek.

Zelo pomemben dejavnik našega dobrega počutja in zadovoljstva je, da si glede na naše sposobnosti, veščine in zmožnosti najdemo aktivnosti, ki nas razveseljujejo. Da utrjujemo občutek koristnosti, da ohranjamo svojo motoriko, gibljivost in veščine ter da nam ni dolgčas. Dolgčas namreč velikokrat pelje v slabo počutje, nezadovoljstvo in posledično stisko. A v Hiši dobre volje ni skrbi, da bi bilo komu dolgčas. Roke so vedno polne dela, saj stalno ustvarjamo zelo lepe izdelke, pečemo slastne piškote, pridno telovadimo, balinamo, skrbimo za rekvizite. Pod mentorstvom Marjane Jazbec iz Društva Radi pišemo z roko skrbimo za ohranjanje naše pisave in si s tem omogočamo mnogo več kot le pisanje. Ure z g. Marjano so namreč veliko več od pisanja z roko. So posebne vrste terapija, ki ne le ohranja naših možganov in fine motorike, a tudi buri domišljijo in omogoča dodaten razmislek. Konec koncev pa je ena od ključnih aktivnosti Hiše že to, da se veliko pogovarjamo, he-

camo, smejemo. Kar je osnovni pogoj za naše dobro počutje: druženje.

Uspešen priklic pomladi – pust je bil glasen in mastnih ust!

Pust smo v Hiši dobre volje vzeli zelo resno. Izbrali smo si skupinsko masko in prav vsi sodelovali pri izdelavi. In se poleg veliko smejali. Na koncu smo se lahko zelo ponosni bahali pred hobotnicami Radia Robin, ki so nam prinesle slastne carske krofe. Še dobro, da so prišli, saj so strašila črnim vranam onemogočala krajo koruze, tako da bi tej naši črni pti-

či ostali povsem brez hrane. Tako pa so, medtem ko so se strašila s polnimi usti mastila, na svoj račun prišle tudi vrane. Siti so postali prav vsi prijatelji! Še posebej lepo je bilo, ko so se Robinovim hobotnicam, strašilom in vranam pridružile še princeske, pikapolonice, čebelice, pingvini, kraljične, krokodili in druge simpatične kreature iz Vrtca Komen.

Če bi tudi vi radi malo naše dobre volje, nas čim prej kontaktirajte! Pri nas dobite vse tisto, kar potrebujete, zato ne oklevajte. Predsodke pustite pred vrati in vstopite. Odprti smo vsak delavnik od ponedeljka do petka od 7. do 17. ure. Vedno se lahko obrnete na strokovno delavko Tino Krog (tina.krog@dung.si, 051 605 699) ali na Hišo (hisa.komen@dung.si, 041 337 059). Zelo toplo vabljeni in dobrodošli! Zagotavljamo vam, da vam druženja z nami ne bo žal.

Besedilo in foto: Tina Krog

MAREC – mednarodni mesec ozaveščanja o raku prebavil

Mesec marec je mednarodni mesec ozaveščanja o rakah prebavil, skupino rakov, za katerimi po podatkih Združenja Europacoln Slovenija vsako leto zbolijo okoli 2700 ljudi, umre pa okoli 1900 ljudi. Kljub temu, da se rak debelega črevesa in danke razvija počasi, se še vedno večina bolnikov odkrije v napredovalih stadijih, prav tako se v telesu razvija več let, preden se pojavijo prvi znaki in simptomi. Zato je presejanje za raka debelega črevesa in danke še toliko pomembnejše, ker je zdravljenje zgodnjih stadijev raka krajše in za bolnika veliko lažje. Slovenija je ena med najboljšimi državami ozaveščanja in udeležitve ljudi v programu Svit. Program Svit je državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja raka na debelem črevesu in danki, kateri deluje od leta 2009 v okviru Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ). Ciljna skupina presejalnega programa so prebivalci Re-

publike Slovenije med 50. in 74. letom starosti z urejenim obveznim zdravstvenim zavarovanjem. Presejanje za raka je javnozdravstveni ukrep, pri katerem s preprostimi preiskavami med ljudmi, ki še nimajo nobenih težav, iščemo tiste, pri katerih je možno, da že imajo raka ali njegove predstopnje oziroma predrakave spremembe. Za presejanje raka debelega črevesa in danke uporabljamo test na prikrito krvavitev v blatu. Ko neke simptome opazimo in pomislimo, da z našim zdravjem nekaj ni v redu, je mnogokrat bolezen že napredovala. V tem primeru je pomembno, da ukrepamo predčasno. Prav tako morebitne spremembe na steni črevesa ne krvavijo nujno pri vsakem odvajanju. Lahko se zgodi, da ravno v času, ko smo vzeli vzorec blata, spremembe niso krvavele, torej krvavitve nismo mogli zaznati, kljub temu pa je možno, da se je v našem telesu bolezen že začela razvijati.

Če pa se v program odzovemo redno vsaki dve leti, zelo povečamo možnost, da morebitno bolezen še pravočasno zaznamo in jo uspešno zdravimo.

Vse, ki prejmete vabilo po pošti, vlujudno vabimo, da se nanj odzovete.

Besedilo: Ester Čokelj, dipl. m. s.
Zdravstveni dom Sežana
VIR: NIJZ

Praznični Štanjel

Kot vsako leto smo tudi letos praznični december obeležili z odprtjem razstave jaslic, ki je bila tokrat malo drugačna. V sodelovanju z Bistrom Grad Štanjel smo na sončno in prav nič zimsko decembrsko nedeljo na Gradu Štanjel organizirali prireditev Balončki s kraškimi vinarji. Na grajskem dvorišču in trgu pred njim je svoj prostor dobila rokodelska praznična tržnica znanih ustvarjalcev, kjer so obiskovalci lahko kupili praznična darila, obenem pa so lahko uživali v okušanju kraških penin, ki so jih predstavljali oko-

liški vinarji. Otroci so na svoj račun prišli ob igrici Rudi in praznične kremšnite ter obisku dedka Mraza, ki jih je seveda obdaril. Na koncu so se posladkali še z vročo čokolado, ki jo je brezplačno ponudil Bistro Grad Štanjel. Pozno popoldne se je pri Gražarjevih odvijal pravljичni večer ob predstavi Ko pravljичni junaki oživijo.

Celoten dogodek je okronalo odprtje že tradicionalne razstave jaslic, ki jih krajanj vsako leto z veliko truda in ljubezni postavijo na ogled po štanjelskih ulicah. Pripravili smo tudi nagradno igro Odkrij

božične jaslice, v kateri so lahko sodelovali prav vsi obiskovalci Štanjela do konca razstave, ki je bila na ogled do svetih treh kraljev. Nagrade so velikodušno prispevali štanjelski ponudniki, za kar se jim iskreno zahvaljujemo.

Foto utrinke prazničnega Štanjela si lahko ogledate na zadnji strani glasila.

Besedilo: Anja Tisel Zadnik, ORA Krasa in Brkinov, d. o. o.

Prvo čezmejno srečanje deležnikov turizma nastajajočega Geoparka Kras Carso

ORA Krasa in Brkinov je meseca decembra organizirala prvo čezmejno srečanje deležnikov z namenom čezmejnega povezovanja in spoznavanja območja, ki bo združeno v nastajajočem geoparku Kras Carso.

Več kot 40 deležnikov turizma je srečanje začelo na turistični kmetiji Budin v Saležu, kjer so zbrane najprej nagovorili Aleš Vodičar, direktor ORA Krasa in Brkinov, David Pizziga, predsednik GAL Carso – LAS Kras, Gregor Budin iz turistične kmetije Budin in Edi Fabjan, ki je predstavil projekt Kras Carso II. Po uvodnem delu je strokovna vodja destinacije Kras in Brkini, Katja Kralj, predstavila turistične kazalce in glavne aktivnosti v 2023 ter načrte za 2024. Pester program se je nadaljeval s predstavitvijo izzivov, priložnosti in pomena trajnostnega poslovanja destinacije in ponudnikov, predstavljena jim je bila Zelena shema s trajnostnimi znaki za ponudnike; udeleženci so se seznanili tudi z izvedenimi aktivnostmi destinacije

za pridobitev in ohranjanje znaka Slovenia Green Destination. V okviru okrogle mize so gostje predstavili primere dobrih praks iz čezmejnega območja Krasa in širše, iz Radovljice ter Južne Tirolske, destinacije Eggenthal – Val d'Ega. Sledila je podelitev priznanj turističnim ponudnikom, ki so letos prejeli trajnostni znak – Grad Štanjel House in Shamare' Resort and Spa, s čimer se je družina trajnostnih ponudnikov Krasa in Brkinov povečala na 13. Dan se je zaključil z ogledom in pogostitvijo na turistični kmetiji Bajta v Saležu.

Več informacij na www.visitkras.info (rubrika Zelene zgodbe).

Aktivnost je bila izvedena v sklopu projekta Kras-Carso II sofinanciranega v okviru Programa Interreg VI-A Italija-Slovenija 2021–2027. Projekt združuje 24 organizacij t. i. partnerjev iz Slovenije in Italije, vodilni partner projekta je ORA Krasa

in Brkinov, d. o. o. Glavni skupni izziv projekta je na podlagi 20-letnih prizadevanj po povezovanju čezmejnega funkcionalnega območja matičnega Krasa to izvesti z ustanovitvijo upravljske strukture, ki si bo prizadevala za skupno in trajnostno upravljanje, prvenstveno na področju turizma in upravljanja čezmejnega geoparka. Posebno pozornost namenjamo lokalnim pridelovalcem iz območja matičnega Krasa in lokalnim ponudnikom, ki bodo še naprej imeli veliko možnosti za izobraževanja in vzpostavitev mreže sodelovanja med njimi. Za zvišanje kakovosti ponudbe se izdeluje znamka kakovosti z vsemi potrebnimi analizami, pravilniki, raziskavami ter promocijskimi aktivnostmi.

Besedilo in foto: Ana Hrast in Katja Kralj, ORA Krasa in Brkinov, d. o. o.

Povečan obisk Štanjela v letu 2023

Štanjel skupaj z gradom postaja iz leta v leto vedno bolj prepoznavna lokacija za poslovne, javne in tudi zasebne dogodke. V letu 2023 je bilo samo v gradu 108 organiziranih oddaj prostorov za namen organizacije dogodkov. Od tega je bilo 61 plačljivih najemov prostorov, 47 pa dogodkov v partnerskem sodelovanju z Območno razvojno agencijo Krasa in Brkinov. ORA Krasa in Brkinov skrbi tudi za trženje Ferrarijevega vrta, v katerem se je v preteklem letu odvijalo 36 dogodkov, od tega 28 poročnih slovesnosti. Prizorišče porok je bila tudi Galerija Lojzeta Spacala, kjer se je odvijalo 24 civilnih obredov. Ravno tako smo v centru za obiskovalce lansko leto beležili izjemne številke, saj ga je obiskalo kar 19.355 obiskovalcev (13.346 domačin in 6.009 tujih gostov), kar je 6.637 obiskovalcev več kot v letu 2022. Skupno smo izvedli 152 vodenih ogledov, katerih se je udeležilo

4.436 posameznikov. Veseli smo, da se vse več obiskovalcev odloča, da Štanjel doživi z novimi, posebnimi doživetji, ki

vključujejo degustacijo. V preteklem letu smo skupaj z nekaterimi štanjelskimi ponudniki na naši enoti organizirali Zgodbe in vino skozi zgodovino ter Arhitekturne lepote in kraške dobrote.

Grad Štanjel ohranja smer trajnostnega razvoja. Pri ponovni presoji trajnosti po merilih Zelenega ključa smo uspešno podaljšali veljavnost trajnostnega certifikata Zeleni ključ – Green Key, ki ga je Grad Štanjel pridobil avgusta 2022. Zeleni ključ predstavlja vodilni standard za okoljsko odgovornost in trajnost v turistični industriji. Certifikat, ki ga prejmejo ponudniki za obdobje enega leta, je podaljšán do avgusta 2024 na podlagi uspešne presoje v juliju 2023.

Besedilo in foto:
ORA Krasa in Brkinov, d. o. o.

Število prenočitev turistov na Krasu in v Brkinih že čez rekordno leto 2019

Glede na razpoložljive podatke pri Statističnem uradu Republike Slovenije so v letu 2023 vse štiri kraško-brkinske občine do vključno meseca novembra skupaj zabeležile za 5 % več prenočitev kot rekordnega leta 2019. Največje povečanje števila prenočitev so zabeležili v občini Komen, in sicer za 47 % več, ter v občini Sežana za 18 % več kot leta 2019. Pod rekordnim letom sta še občini Hrpelje-Kozina in to za 20 % manj in Divača za 25 % manj.

V ORA Krasa in Brkinov, ki je krovna or-

ganizacija za razvoj in promocijo turizma na Krasu in v Brkinih, smo v enoti turizem za promocijo turizma v letu 2023 izvajali vrsto aktivnosti, ki jih navajamo v nadaljevanju.

Od spomladi dalje smo izvajali imidž promocijo v Sloveniji, Italiji, Avstriji in Nemčiji, kjer smo promovirali naše največje znamenitosti in doživetja ob njih: Kobilarno Lipica, Park Škocjanske jame,

Štanjel, Živi muzej Krasa in Mitski park.

Organizirali smo vrsto dogodkov, ki so privabili tako domače kot tuje turiste: Festival Kraška gmajna, Teden čezmejnega geoparka Kras-Carso, Praznik v Vilenici, Dneve dobrot kraške gmajne, KrasPass Gourmet poletje, Praznik terana in pršuta, Festival brkinske sadne ceste, Martinovanje na Krasu in decembrske dogodke v Sežani in v Štanjelu.

Izvedli smo štiri študijske ture in na Kras in v Brkine pripeljali več turističnih agencij iz različnih evropskih držav, trideset iz Italije, eno iz Irske in eno iz Združenih držav Amerike. Prisotni smo bili na

dvajsetih B2C in B2B sejmih, predvsem v Sloveniji in bližnjih državah: Avstriji, Nemčiji, Italiji, Madžarski, Nizozemski, pa tudi v bolj oddaljenih, angleško govorečih državah, kot so Irska, Velika Britanija in ZDA.

Gostili smo vrsto novinarjev iz Avstrije, Nemčije, Italije, Švice, Irske in Velike Britanije, kar nam je prineslo objave v uglednih časopisih, najboljši avstrijsko-nemški reviji za športnike, Sport Active

Magazine, Daily Mail iz Velike Britanije, Business Post iz Irske, v leto 2024 pa smo vstopili z imenitno objavo v angleških časopisih The Times in The Sunday Times, ki ju prebira več kot 14 milijonov Britancev in kjer smo se skupaj s Slovenijo znašli na 28. mestu med 89 destinacijami iz celega sveta, ki so vredne obiska v letu 2024.

Vabimo vas, da naše aktivnosti spremljate na družbenih omrežjih FB Visit Kras, FB Visit Štanjel, FB Visit Sežana in FB ter LinkedIn ORA Krasa in Brkinov. Veseli bomo, če se nam boste še v večjem številu pridružili na dogodkih v letu 2024. Začnemo spomladi s Festivalom Kraška gmajna, kjer bodo vsi dogodki brezplačni, potekali pa bodo čezmejno – na območju našega nastajajočega geoparka Kras-Carso. Vse informacije glede dogodkov najdete na destinacijski spletni strani www.visitkras.info pod rubriko dogodki.

Besedilo: Katja Kralj, strokovna vodja destinacije Kras in Brkini, ORA Krasa in Brkinov, d. o. o.

Odprtje razstave tržaških likovnikov »Kras v barvi in verzu« v Štanjelu

Galerija Lojzeta Spacala v Štanjelu bo z letošnjo pomladjo deležna celovite energetske sanacije, ki je del širše obnove celotnega grajskega kompleksa gradu Štanjel, katerega zaključek je predviden v septembru 2025.

V povsem novi preobleki bodo baročne stene štanjelskega gradu medse sprejele bisere treh tržaških slikarjev, ki so s

svojim delom in življenjem sooblikovali ta kraški prostor in vanj vtisnili neizbrisljiv pečat. LOJZE SPACAL, KLAVDIJ PALČIČ in FRANKO VECCHIET: ko na sliki, grafiki, risbi ali objektu zasijejo slednja imena, se ti oko napoji z eleganco, premišljenostjo in skladnostjo barvnega prepleta, igro barvitih potez in premišljenih geometrijskih likov, a hkrati tudi z zgovornostjo ter vznemirljivostjo sporočil, ki jih zaslušiš v njihovih risarskih in barvnih nanosih.

Slikarji, ki so pisali zgodovino moderne, sodobne umetnosti povojnega časa v tržaškem, primorskem, italijanskem in slovenskem kulturnem prostoru, se bodo predstavili z najbolj značilnimi deli. Njihovo likovno govorico vsa desetletja plemenitijo tudi izbrane besede sopotnikov in prijateljev, pesnikov MIROSLAVA KOŠUTE, MARKA KRAVOSA in RENATA QUAGLIE, ki ob slikarjih zaokrožajo kulturno dediščino tega prostora, zato jih v razstavo tudi vključujemo.

Od petka, 19. aprila, ko bo slovesna otvoritev osrednje razstave, pa vse do

konca leta, bosta tako Galerija Lojzeta Spacala kot tudi sam Štanjel postala središče slovenske umetnosti tržaškega prostora.

Pri povezovanju zapuščin Lojzeta Spacala, Klavdija Palčiča in Franka Vecchieta, v katerih jih lahko поблиže tudi spozna-

mo, poleg Območne razvojne agencije Krasa in Brkinov kot glavnega organizatorja sodelujejo še Galerija Prešernovih nagrajencev Kranj in KB delniška družba, s. p. a., ter druge organizacije in posamezniki z obeh stani meje.

Avtorji postavitve razstave so: mag.

Marko Arnež, dr. Nelida Nemeč, Ana Palčič, Martin Spacal in Franko Vecchiet.

Vabljeni, da se nam pridružite na odprtju razstave »KRAS V BARVI IN VERZU«, ki bo v petek, 19. aprila 2024, ob 19. uri, na Gradu Štanjel.

Besedilo: ORA Krasa in Brkinov, d. o. o.

Športno

Sklep št. 5. »Občinski svet Občine Komen se je seznanil s projektno nalogo za izvedbo Javnega natečaja za novo športno dvorano. Občinska uprava naj pripravi finančno in prostorsko analizo alternativne rešitve ureditve nove športne dvorane s pomočjo postavitve balona v velikosti športne dvorane M+ oz. L.«

Po šestih mesecih še vedno nič. Ni ne analize, kaj šele predstavitev alternativnega projekta. Nadalje, ureditev športnega parka Grofovskva – Kraški športni park s pomožnim nogometnim igriščem se od njegove predstavitve leta 2021 skoraj ni premaknil. Bilo je izrečenih precej besed, a brez rezultata. Umetno travo, ki jo je nogometni klub sam priskrbel, so že odpeljali stran. Z malce več upanja pogledujemo proti novi balinarski dvorani v Kobjeglavi. A glede na počasnost po-

stopkov in preteklih izkušenj se uresničitve v predvidenem roku najbrž ni nadejati. Zaradi kvalitetnega dela in uspehov balinarjev je Balinarska zveza Slovenije novo balinarsko dvorano že uvrstila med svoje strateške prioritete. Žal pa občinskih odločevalcev javni interes na področju športa in katastrofalno stanje športne infrastrukture v občini v veliki meri ne zanima in ne sodi med priložnosti ter vizijo razvoja občine. Ki je?

Po drugi strani lahko beremo, da je Komen kraj s srcem. Nastop Plesnega društva Be Funky v nabito polni Linhartovi dvorani Cankarjevega doma je poleg obiskovalcev iz Krasa privabil številne stanovske kolege, ki so si z zanimanjem ogledali plesno predstavo z 200 plesalci od 3 do 84 let. Imeli so kaj videti! Dokaz več, da se z vztrajnim delom in preda-

nostjo lahko poseže tudi po največjih odrih. Veseli nas, da se športna ponudba širi in bo podobnih zgodb na Krasu še več. Odbojarski klub Sežana dekletom nudi možnost športnega udejstvovanja, druženja in aktivnega preživljanja prostega časa. Šport je precej več kot le tekme, rezultati, uspehi in porazi. Je način življenja z vsemi pozitivnimi lastnostmi, ki ga trenerji in športni delavci predajamo mladim. Ob ustrezno urejenih pogojih za športno udejstvovanje.

Brez čestitk tudi tokrat ne gre. Tanja Marc, balinarka BK Hrast, je že drugič najšportnica Športnika Krasa in Brkinov. Pridržanja so prejeli še balinar Marko Švara, balinarka Jacquelin Košir in Plesno društvo Be Funky. Vsem dobitnikom priznanj iskreno čestitam.

Besedilo: Rajko Kralj,
Športna zveza Komen

Pred zaključkom tekmovalne sezone Športno košarkarskega društva Kras

Pred tekmovalno sezono 2023/2024 si v Športno košarkarskem društvu Kras velikih ciljev nismo postavljali. Zaradi prenovljenega trenerskega tima na čelu s trenerjem Daliborjem Petrovičem sta za uspehe le potrebna čas in kontinuiteta dela. Članska ekipa je v sezono vstopila z zelo dopadljivo in učinkovito igro z nekaj res dobrimi rezultati. Poškodbe nosilcev igre, ki so žal tudi del športa, so v nadaljevanju prvenstva botrovale slabšim predstavam in končni uvrstitvi v drugo polovico lestvice 4. SKL. S tem se je priložnost ponudila igralcem iz ekipe U18, ki so jo dodobra izkoristili in si pridobili potrebne izkušnje. S svojim pristopom nas je prijetno presenetila ekipa fantov U18. Zabeležili so serijo zmag in pred koncem prvenstva zasluženo zasedajo mesta na

vrhu lestvice. Še pomembneje je, da jih na domačih tekmah podpirajo številni navijači – prijatelji. Nasploh je vzdušje znotraj ekip na zelo visoki ravni. Pri ekipah U14 in U12 rezultat ni v ospredju. Za mlade, ki v svet košarke šele dobro vstopajo, so pomembnejši druženje, ekipni duh in sproščeno tekmovanje z vrstniki. Naši najmlajši tekmujejo v novoustanovljeni ligi med slovenskimi in italijanskimi klubi pod okriljem Evropske prestolnice kulture 2025.

Čeprav sezone še ni konec, smo s pogledom že v naslednji. Potrebna prenova društva je uspešno izpeljana, temelji za nadaljnje delo so postavljeni. Na Krasu in Goriškem se bo košarka še igrala.

Besedilo: Rajko Kralj
Foto: Matej Čebulec

Začetek spomladanskega dela tekmovanj v sezoni 2023/2024 in druge aktivnosti

V NK Komen smo s pripravami na spomladanski del prvenstva začeli takoj po božično-novoletnih praznikih. Takoj so bile v pogonu vse selekcije – od najmlajših pa vse do članske ekipe. Takoj v začetku meseca februarja so ekipe odigrale prve prijateljske tekme. Mlajše selekcije pa so se udeležile nekaj turnirjev. V pripravljalnem obdobju je članska ekipa odigrala dve prijateljski tekmi s tretjeligašema Adria Miren v Mirnu in generalko pred prvenstvom z ekipo NK Eksist Žiri v Komnu. Glede na vse smo odigrali dve zelo korektni tekmi, ki sta nam vlili precej samozavesti pred začetkom spomladanskega dela prvenstva. Pri članski ekipi se je spomladanski del tekmovanja v EPNL začel s 13. krogom že v nedeljo,

25. februarja 2024, ko so naš fantje ugnali ekipo NK Jadran HK z rezultatom 2 : 0. Tekmo si je v prijetnem sončnem popoldnevu ogledalo 150 gledalcev. Selekcija U13 je odigrala tudi nekaj prijateljskih tekem in pokazala dobro pripravljenost pred nadaljevanjem prvenstva. Selekcija U13 je tudi opravila mini priprave na Debelem Rtiču, o katerih bomo pisali v naslednji številki Burje. Vse mlajše selekcije začnejo s tekmovanji v začetku meseca marca.

Veteranska ekipa NK Komen, ki skrbi za urejenost celotnega objekta, je v nedeljo, 18. februarja 2024, izvedla delovno akcijo, s katero smo poleg okolice igrišča

uredili še tlak pod nadstreškom. Poleg omenjenega smo v NK Komen zamenjali od toče poškodovano kritino na servisnem objektu, uredili žlebove in zamenjali razsvetljavo v skupnem prostoru, kjer smo namestili varčna led svetila. Vzdrževalna dela je v celoti financiral NK Komen skupaj z donatorji.

Tudi letos smo bili nominirani kot organizator ene od tekem mednarodnega nogometnega turnirja 'Torneo delle nazioni' (Turnir narodov), ki poteka v Italiji in Sloveniji. Na turnirju sodelujejo državne reprezentance selekcij U15. Naj spomnim, da smo lansko leto gostili eno od finalnih tekem med reprezentanca Ma Češke in Romunije. V mesecu juniju pa bomo organizirali prireditev 'Festival Zelena noč 2024', ki obsega že tradicionalne nogometne turnirje mladih, ki

bodo potekali od četrta, 6. junija 2024, do sobote, 8. junija 2024, tradicionalni turnir v nogometu na travi 'Zelena noč 2024', ki bo v soboto, 8. junija 2024, in zaključno prireditev, ki bo v petek, 21. junija 2024, na predvečer praznika občine Komen 'Velika fešta – pozdrav po-

letju', na kateri bodo nastopili ansambla Mambo Kings in Miran Rudan Indesign ter DJ Jacobsen. Celotna prireditev 'Festival Zelena noč 2024' je namenjena zbiranju sredstev za delovanje Mladinske nogometne šole Komen in nakupu defibrilatorja.

Vabimo vas k vpisu v Nogometno šolo Komen, selekcija U15 letnik 2010–2011, selekcija U13 letnik 2012–2013, selekcija U11 letnik 2014–2015, selekcija U9 2016–2017 in selekcija U7 letnik 2018–2019. Lepo so vabljeni tudi punce vseh starostnih skupin. Prijave sprejemamo na e-naslov mladi.nkkomen@gmail.com ali na treningih – prijave sprejema trener ali prisotni predstavnik kluba, ki je vsak ponedeljek, torek, sredo in petek ob 17.00 na nogometnem igrišču v Komnu ali čez zimo v telovadnici OŠ Komen, in sicer ob torkih, sredah in četrkih po razporedu Nogometne šole NK Komen – kontakt: Matjaž Grmek, 041 583 205, in Primož Adamič, 031 613 939.

Besedilo: Adrijan Spačal

Foto: Primož Adamič

Mateja Terčon Knap in njeni plesalci Be Funky iz Komna napolnili ter navdušili Linhartovo dvorano Cankarjevega doma! Komen je kraj s srcem!

Mateja Terčon Knap je svoje društvo Be Funky ustanovila z namenom, da v Komnu približa ples tamkajšnjim prebivalcem, in to ne glede na starost. Njeni varovanci in varovanke so zastopani v starostih od 3 let pa do 84 let. Poudarek je na hiphop plesnem slogu, saj je le-ta Mateji najbližji. Svojo energijo, ki ji, vsaj po videnem na nastopu 13. januarja, ne manjka, pa nesebično deli med aktivne plesalce in aktivne gledalce. Nastopiti v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma so bile od nekdaj njene sanje, ki jih je uresničila že lani.

Odgovornost, ki jo prinaša oder Cankarjevega doma, je velika, zato se je komenska ekipa na nastop pripravljala že od začetka sezone, torej od lanskega septembra. Mateja nam je po nastopu v Cankarjevem domu zaupala: »Nastopati na takšnih odrih so bile moje sanje. Spomnim se, ko smo lansko leto prišli v Cankarjev dom in sem sama ob prihodu stopila na oder dvorane. V hipu sem se od sreče zjokala. Stala sem tam, kjer sem si toliko časa prizadevala, da bi stali vsi mi. Uresničene sanje.«

Zgodba o lanskem uspehu se je ponovila tudi letos. Mateja je predstavi dala naslov Dragi jaz in poskrbela ne samo za koreografijo, glasbo, kostume, ampak

tudi za zgodbo, ki nam jo je podala skozi deset točk. »Vsega skupaj sem se lotila srčno. Z občutki, ki jih srečujem in občutim vsak dan. Vedno izhajam iz nas – iz plesalcev in iz sebe. S plesalci delujem sproščeno in na njih nisem nič pritiskala. Že sami od sebe mi vrnejo res ogromno predanosti in odgovornosti na treningih. S tem, da so to, kar so, naredimo največ. Vedno bolj razumejo to našo vizijo. Tako plesalci kot tudi starši in podporniki.

Mislím, da je največja moč to, da je med nami vse iskreno in je vsak trenutek pristen. Predvsem pa to, da verjamem prav v vsakega od njih. Zato mi je bilo v največje veselje stopiti na tak oder in s sabo pripeljati prav vsakega od naših plesalcev. Seveda se zavedam, da je to zelo velik izziv, ampak če nekaj gradiš in temu nameniš res ogromen del svojega življenja, vsakdana, si moraš upati in poskusiti se premakniti naprej.«

Nastopilo je točno 203 plesalcev in plesalk v različnih izhodih – od skupine vrtec, pionirji, mladina, mini otroci, dame in upokojenke, ki so s plesom ponazarjali zgodbe, ki jih pišejo njihova življenja. »Teksti so moje delo in tudi osebne izpovedi plesalcev. Mene, ki poznam plesalce, se je dotaknila prav vsaka izpoved posebej, saj vem, kako se plesalec, ki je to dal ven iz sebe, počuti. Vsaka izpoved ima močan pomen v določeni starosti. Ponosna sem bila prav na vse, ki so se izpostavili in delili svoje občutke pred toliko ljudmi. Sploh za najstnike je to lahko zelo velik izziv. Plesalka Lejla se je na glas soočila z vrstniki, ki je ne razumejo, saj zavestno dela na sebi vsak dan. Plesalka Lara je na glas povedala, da je dovolj tega, da okolica pričakuje, da je vsepovsod popolna. Ona pa želi samo biti to, kar je. Vita je izpostavila situacije, ko je zaupala napačnim ljudem in bila potem zasmehovana. Špela se je izrazila, da se trudi po najboljših močeh. Hana je iz sebe dala občutke, ki jih občuti zaradi njene disleksije in medvrstniškega nasilja.

Pri malo mlajših otrocih je bilo izpostavljeno medvrstniško fizično nasilje, telefoni in nadležnost le-teh, občutki, ko je človek izločen iz družbe. Ponosna sem bila tudi na plesalko, ki so izpostavile, da so bile tudi one krivične do drugih. Potem je tukaj spet poseben čar najstarejših plesalk, ki so za nalogo napisale, kaj bi si sporočile za nazaj, ko so bile mlade. Njihove besede ti dajo misliti, kaj je zares vredno v tem življenju. Težko je reči, katera izpoved se je najbolj dotaknila publike. Nekdo bolj začuti besede mlajših otrok, nekdo pa kakšno zrelejšo izpoved.

Vsaka ima svoj čar.«

Ena ura programa je minila kot blisk. Otroška energija plesalcev in plesalk je nadgradila sinhronost koreografije in izvedbe, ki je pri otrocih zelo težko izvedljiva. Zato pa imajo mladinke že odlično izurjeno odrsko prezenco in so zadane točke izpeljale, kot bi bile na tekmovalnem parketu. Mateja vse koreografije pripravi sama in tudi vse organizira sama. Vsak teden odvodi 22 treningov. »Res, da je za vse skupaj ogromno dela, ampak ko vidim vse te plesalce tako v dvorani vsak dan kot potem na odru, je še kako vredno. Oni me ženejo naprej in dajejo tisto potrebno energijo za ustvarjanje in nenehno rast. Seveda si v bodoče želim, da bi kdo soustvarjal z mano, ampak sem glede tega zelo previdna. Imamo specifičen način delovanja in želim, da je tisti, od katerega bodo otroci črpali znanje,

v prvi vrsti čuten in pravi človek, ki čuti naše delovanje in je pripravljen to celoto spustiti v svoje življenje. Seveda je najbolj smiselno, da takega človeka dobiš in zgradiš med svojimi varovanci. Tako imam tudi jaz plesalko Lejlo Tavčar, ki jo imajo plesalci že zdaj zelo radi, jo spoznavajo, saj je kot opazovalec prisotna na kar veliko treningih. V prihodnje si želi poučevati v našem društvu in pomagati razvijati to našo vizijo. Sedaj pa enkrat tedensko (tudi vrtčevski otroci trenirajo dvakrat tedensko) vodi treninge polovice skupine vrtca in svoje delo opravlja z odliko.«

Posebnost Be Funky nastopa Dragi jaz je bila tudi skupina upokojenk, med katerimi je najstarejša štiriinosemdesletna Sabina Godnič. »To je tudi oseba, zaradi katere razmišljam v življenju zelo pozitivno in s čim manj izgovori. Pred leti so ji napovedali, da bo ostala na invalidskem vozičku, saj je doživela nesrečen padec. S svojo trdno voljo in vztrajnostjo se je pobrala, ponovno stopila na noge in zaživela. In sedaj pleše, in to vsak trening brez izgovorov. Lahko jo samo občudujemo.«

Na moje vprašanje, ali je Komen plesni kraj, je odgovor takšen: »Moji Kraševci in Kraševke zagotovo delajo Kras še kako plesni kraj. Ampak to takšen poseben – kraj s srcem.«

Po predstavi je bila Mateja zelo zadovoljna, še bolj starši in sorodniki, ki so mi zaupali, da so zelo veseli, da imajo njihovi otroci, vnuki, nečaki, prostor, kjer se lahko družijo in sproščajo svojo energijo, in, kar je najbolj pomembno, sta to čas in prostor brez mobilnih telefonov, družbenih

omrežij in lažnega sveta. »Mateja je naše kom'nsko sonce,« mi je dejala ena od mam. Res je bilo krasno sončno sobotno plesno popoldne in prepričana sem, da je Mateja že rezervirala Linhartovo dvorano za leto 2025.

Na spletni strani Parade plesa si lahko prispevek na spodnji povezavi preberete v celoti:

<https://www.paradaplesa.si/na-spici/mateja-tercon-knap-in-njeni-plesalci-be-funky-iz-komna-napolnili-ter-navdusili-linhartovo-dvorano-cankarjevega-doma-komen-je-kraj-s-srcem/>

Besedilo: Barbra Drnač
Foto: Matej Čebulec

Iz šolskih klopi

Nagrajenci likovnega natečaja Zveze delovnih invalidov Slovenije

Zveza delovnih invalidov Slovenije (ZDIS) je tudi letos izvedla pedagoško akcijo z namenom spodbujanja mladih k razmišljanju o položaju invalidov v družbi.

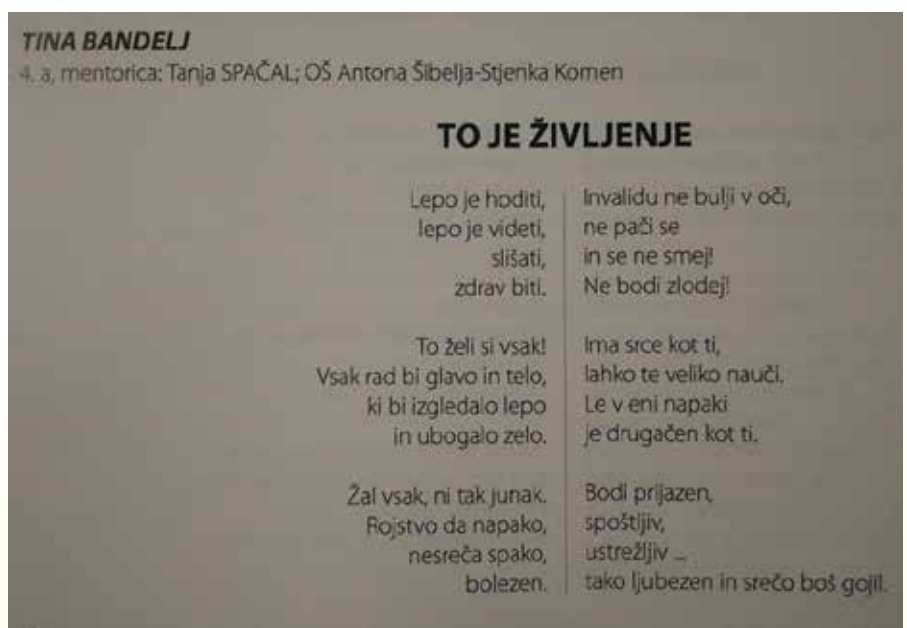
Naša šola se je z veseljem odzvala na povabilo k sodelovanju na likovno-literarnem natečaju.

Nagrajeni učenci so prejeli zahvalo za sodelovanje, zbornik in knjižno nagrado.

Kdo pa so nagrajenci?

Anej Kosmina in Kim Krašna iz 1. a razreda ter Tim Orel iz 3. b in Gaja Švagelj iz 5. b razreda za likovno delo, Tina Bandelj iz 4. a razreda za literarno ustvarjanje, in sicer s pesmijo TO JE ŽIVLJENJE.

Vsem učencem iskrene čestitke in uspešno ustvarjanje še naprej.

Besedilo: Agata Perdec in Tanja Spačal, mentorici iz Komna, ter Kristina Pavlica in Ana Valečič, mentorici iz Štanjela

Slovenski kulturni praznik

Prešernov dan, 8. februar, je slovenski kulturni praznik. France Prešeren je napisal številne pesmi, ki so postale del slovenske nacionalne zakladnice. Ni pa edini pesnik oziroma pisatelj, ustvarjalec, ki ima veliko vlogo pri umetnosti in kulturi slovenskega naroda. Počastili smo jih tako na dopoldanski – šolski kot tudi popoldanski prireditvi, Praznujmo s Kosovelom, ki je nastala v sodelovanju z glasbeno šolo in knjižnico.

Slovenski kulturni dan nam daje priložnost, da razmislimo o pomenu kulture v našem življenju, o pomenu umetnosti za našo umetniško rast in razvoj. Skozi umetnost namreč izražamo svoja čustva, ideje, sebe. Umetnost nas navdihuje, vzpodbuja našo domišljijo in misli. Učenci naše šole skozi različne dejavnosti – sli-

kanje, petje, ples, glasbo, morda celo zapise v zvezkih, dnevnikih ipd. oblikujejo pisano in raznoliko kulturno vsebino, ki daje naši šoli svojevrsten značaj.

Želimo si, da učenci naše šole še naprej odkrivajo svoje talente, domišljijo, ustvarjalnost, nadarjenost.

Naj nam Prešernov dan pomaga razumeti in ceniti vrednost različnih oblik umetnosti in kulture, ki nas odražajo in predstavljajo.

Besedilo: Dunja Peric, ravnateljica

Foto: arhiv OŠ Komen

Pustni torek

Pust spada med ljudske šege in razigranost pustnih šem naj bi pregnala zimo.

Pustni sprevod v spremstvu harmonikašev, devetošolcev Kristjana in Tiana, je na pustni torek skušal predramiti pomlad

v Komnu, za prebujanje pomladi in Štanjela pa sta ob zvokih harmonike skrbela Ula in Nik iz 6. razreda. Bilo je glasno in veselo.

Je princeskam, metuljem, čebelam,

risanim junakom, policistom, gasilcem, vojakom, čarovnicam, tigrom ... uspelo?

To nam bo znano v prihodnjih dneh, otroške radoživosti pa zagotovo v povorke ni manjkalo.

Besedilo: Dunja Peric, ravnateljica

Foto: arhiv OŠ Komen in podružnice Štanjel

Fizika malo drugače

Na Osnovni šoli Komen se zavzemamo za aktivno vključevanje učencev v pouk, še posebej pri naravoslovnih predmetih, kjer spodbujamo raziskovanje, eksperimentiranje in raznolike pristope k predstavitvi snovi. Zato smo v četrtek, 15. februarja 2024, gostili dijaka in dijakinji Tehnične gimnazije v Novi Gorici, ki so nam pripravili izjemno zanimivo predstavitev fizikalnih eksperimentov pod vod-

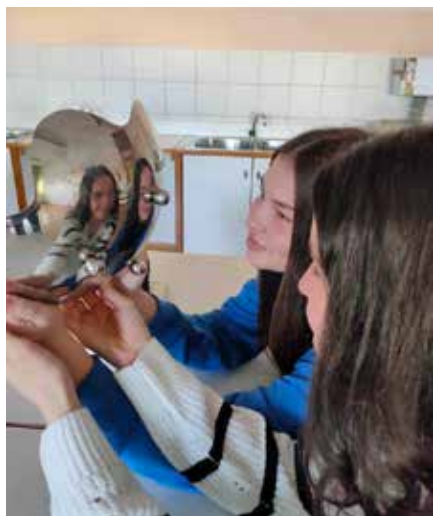
stvom mentorice, gospe Mirjam Pirc.

Obisk je bil še posebej poseben, saj nas je obiskala naša domačinka in nekdanja učenka Nika, ki je s seboj pripeljala še Katarino in Tjaža. Skupaj so nam pripravili poučno in zabavno predstavitev, ki je zajemala številne fizikalne pojave, od mehanike do toplote, optike, elektrike in celo atomske fizike.

Dijak in dijakinji so nam najprej

predstavili srednjo šolo iz Nove Gorice in nato so sledili eksperimenti, ki so nam jih predstavili na interaktiven in poučen način. Omogočili so nam tudi aktivno sodelovanje pri izvajanju eksperimentov. Za konec pa so pripravili še kviz z nagradami za prva tri mesta, kar je dodatno popestrilo dogodek. S seboj so prinesli veliko preprostih pripomočkov, kot je preprosta posoda s sadjem, s kate-

ro smo spoznali konveksna in konkavna zrcala, ter bolj kompleksne pripomočke, kot je top, s katerim smo streljali žogice,

Geigerjev števec, s katerim smo izmerili prisotnost radona v učilnici, jedilnici in telovadnici.

Posebej zanimiv je bil trenutek, ko smo se srečali s pravim kosom uranske rude, ob katerem je Geigerjev števec zelo glasno zaznal prisotnost radioaktivnih delcev. Najbolj nepozaben del predstavitve je bil zagotovo trenutek, ko smo se srečali z Van der Graffovim generatorjem, ki nas je s svojimi iskrkami in elektrostatičnimi pojavi popolnoma prevzel in nas dodobra stresel. Iskrena hvala dijakom in njihovi mentorici za njihov čas in trud. Hvala tudi vsem učencem, ki so aktivno sodelovali in ki z veseljem sprejmejo naše goste. Takšni dogodki so izjemno pomembni za spodbujanje zanimanja za znanost in raziskovanje ter za širjenje obzorij naših učencev.

Besedilo in foto: Nika Saksida, profesorica kemije in fizike

Dan »ljubezni« – za robotiko

Dan 14. februar 2024 je bil za učence, ki obiskujejo krožek robotike, prav poseben dan.

Vzrok ni bilo valentinovo, pač pa donator Goran Živec, ki je naši šoli podaril dva kompleta Lego sestavljanek, iz katerih bodo učenci lahko sestavili enega popolnoma delujočega robota za nadaljnja tekmovanja.

Gospoda Živca lahko štejemo za velikega podpornika robotike na šoli Komen, saj nas je že večkrat na različne načine podprl.

Obljubimo mu lahko, da bomo naredili vse, da bo iz za sedaj še zmešnjave novih Lego kock na koncu nastal čim bolj učinkovit in, upajmo, zmagovalen robot.

Iskrena mu hvala!

Besedilo in foto: Učenci, mentorica Lucija Križaj Filipčič in ravnateljica

15. februar – mednarodni dan boja proti otroškemu raku

Leta 2002 je mednarodna organizacija

International Childhood Cancer Day, ki se zavzema za napredno zdravljenje in oskrbo ter spodbuja k večjemu razumevanju težav, s katerimi se srečujejo družine otrok in mladostnikov v času zdravljenja ter po

zdravljenju, izbrala 15. februar za mednarodni dan boja proti otroškemu raku.

Verjetno ste že kdaj opazili koga, ki ima pripeto zlato pentljo – simbol boja proti otroškemu raku. Zlato je plemenita kovina, prav tako so plemeniti naši otroci.

Zlato s svojo barvo predstavlja plamen upanja in čistost otroških src.

Zlato mora skozi ogenj, da postane

močnejše in trpežnejše.

Takšna je tudi pot Junakov – otrok z rakom. Po vseh težavah in bolečinah, ki jih izkusijo, so močnejši in pogumnejši. Zato jih imenujemo Junaki z veliko začetnico.

Na naši šoli se že tretje leto pridružujemo svetovni kampaniji. Z vašo pomočjo, učenci in starši, smo dve leti zapored izredno uspešno speljali zbiranje lizik

('Lizika zanj, lizika zanjo' – za junake 3. nadstropja).

Za letošnji 15. februar pa smo se odločili usmeriti dobre misli in pomoč na 'našega' otroka in njegovo družino, ki se sooča s to težko preizkušnjo. Želeli smo pomagati denarno, zato smo med 12. in 16. februarjem zbirali kovance po 1 evro, 2 evra oziroma po zmožnostih vsakega posameznika.

Med zbranimi kovanci in bankovci pa smo našli tudi zapis:

»Dragi ____!»

Letos sem za pusta nabiral denar zate. Drugo leto pa bova skupaj hodila po hišah in že po poti pojedla vse sladkarije. Želim ti hitro okrevanje.

Za vse nas si velik JUNAK. Ti in tvoja cela družina.«

Pridružujemo se dobrim željam pisca in se v imenu šole in družine zahvaljujemo za vsak vaš prispevek.

Besedilo: Dunja Peric, ravnateljica

Na Krasu

Spomladi na Krasu že zvonček cinglja, otrok po travniku pa veselo skaklja.

Poleti na Krasu otroci so bosí na vročem kamnu, vse to lahko doživiš v našem Komnu.

Jeseni na Krasu je listje barvito, v jesenske barve vse je ovito.

Pozimi na Krasu drevesa samevajo, ptički v gozdu o pomladi prepevajo.

Vita Fakin, OŠ Komen
Mentorica: Tanja Spačal

Obisk podelitve Prešernovih nagrad OŠ Kungota

Sodelovanje z OŠ Kungota, ki je naša pobratena šola, se odraža v načrtovanih skupnih aktivnostih in obiskih. Eden takih je bil tudi obisk prireditve – podelitev Prešernovih nagrad OŠ Kungota – v sredo, 21. februarja 2024, v mariborski Unionski dvorani. Skupno 90 učencev je z mentorji pripravilo spremljajoči program podelitve, in sicer muzikal Immagine.

Sproščen nastop otrok so spremljali petje (muzikal Brilljantina, Bijelo Dugme, Metallica ...), dramska igra, ples in glasni aplavzi.

Osnovna šola Kungota svojim učencem vsako leto podeli Prešernove nagrade za likovno, literarno in fotografsko področje in letos so nas povabili k udeležbi na njihovem slavnostnem dogodku. Skupno 145 njihovih učencev se je odzvalo in ustvarjalo na Prešernovem

natečaju s temo Čudežna vrata. Vsaka kategorija je imela nagrajence po triadah. Nagrajena dela so bila z opisom predstavljena med podelitvijo.

Čudovit in vsebinsko globok nastop učencev (JA za USTVARJALNOST in odločen NE VOJNAM) je zaokrožil nastop učiteljev s pesmijo z naslovom Could you be loved Boba Marleya.

Po prireditvi je sledilo skupno načrtovanje aktivnosti za letošnje šolsko leto, ki ga žal nekoliko ovirajo kilometri, ki ločijo šoli.

Osnovni šoli Kungota in ravnateljici, ge. Zdenki Keuc, se zahvaljujemo za povabilo na dogodek ter topel sprejem v njihovo družbo.

Besedilo: Dunja Peric, ravnateljica
Foto: arhiv šole

Dogajanje v Vrtcu Komen ...

Z zgodbico Smešno smo zakorakali v zimo

V prvi dan zime smo vstopili z zgodbico Smešno (avtor: Michael Coleman). Ob projekciji te smo najprej spoznali žel-

vico Cecilijo in vse njene dogodivščine, do katerih jo je pripeljala njena radovednost. Nato pa smo se preko športnega

poligona še mi podali v razne gibalne izzive na različnih postajah. Preizkusili smo se v hoji kot račka, ki jo je Cecilija v zgodbici prvo srečala na potepanju po zasneženi zimski pokrajini. Tekli smo kot kuža v zgodbici, da bi se ogreli. Plezali smo preko miz, klopi, stolov in foteljev, kot je v zgodbici muca splezala na drevo, ko jo je lovil kuža. Poskakovali smo iz obroča v obroč, kot je v zgodbici skakljaj ptiček, ki ga je zeblo v mrzlih zimi in zato ni mogel leteti. Se po lestvi povzpeli gor, kot se je Cecilija povzpela na vrh hriba, ter po toboganu zdrseli dol, kot je drsela Cecilija, ko ji je na vrhu hriba spodrsnilo na ledeni plošči, ter se na koncu splazili skozi tunel, kot se je po svoji zimski dogodivščini splazila Cecilija v svoj topel dom.

No, pa smo tudi vam razkrili delček vsebine zgodbe Smešno. Nam je bila ta zelo všeč.

Besedilo in foto: Agata Masten

Praznični december

Tudi v tokratnem decembru smo si skupaj z otroki v vrtcu skušali pričarati čim bolj praznične in pričakovanja polne dneve.

Da bi prihajajoče praznike res začutili, smo si najprej praznično okrasili prostore vrtca. V ta namen smo kar sami izdelali okraske. Namesto smrečice, pa smo postavili in okrasili kar dve lestvi, ki sta ponazarjali vzpenjanje in rast k lepšemu in boljšemu na vseh področjih in v lesku novoletnih lučk odsevali sporočilo prijateljstva in dobrodošlice.

Učenci glasbene šole so nas povabili na praznični koncert v prostore osnovne šole. Mi pa smo svoje starše in stare starše povabili na praznični bazar, na katerem smo jim ponudili različne izdelke, ki smo jih izdelali skupaj z otroki. Pridružil se nam je tudi župan, ki smo ga bili zelo veseli.

Prazniki so se vse bolj bližali, v vrtcu pa je praznično vzdušje bilo vse močnejše. Nekega dne so nam palčki prihajajočih dobrih mož ob okrašenih lestvah postavili praznično skrinjo presenečenj. Videti je bila res stara, a se je v njej vsak dan skrivalo pravo pravcato presenečenje. Zato

smo se vsako dopoldne ob njej zbrali in skupaj odkrili njen zaklad. Skrinja nam je v goste »pripeljala« knjižničarko Marijo, ki nam je ob pomoči otrok iz najstarejšega oddelka (zajčkov) polepšala dopoldne s pravljico Rokavička, pa nekdanjo vzgojiteljico Silvo, s katero smo si privoščili

praznično čajanko, ter enega od očetov, ki nam je zaigral na trobento. Ob zvokih te smo tudi zapeli in se prav lušno imeli. V skrinji so se skrivale praznične slikanice, ki smo jih prebirali, in risani film Srečko božični okrasek. Še posebej veseli pa smo bili pisma tistega pravega, s sivo

kučmo in belo brado, ki nas je tudi obiskal ter na obdaroval. Najmlajše je obiskal v prostorih vrtca, s starejšimi pa se je srečal v dvorani združenega doma v

Komnu, kjer so si ogledali tudi predstavo Nagajiva snežinka.

Da pa bi to praznično vzdušje prenesli tudi v naše domove, smo za svoje doma-

če izdelali praznična darilca ter voščilnice z lepimi željami.

Besedilo in foto: Agata Masten

Praznični bazar

V sredo, 13. decembra 2023, je bil v Vrtcu Komen poseben popoldan. V vrtec so se v popoldanskem času na praznični bazar vrnili otroci ter njihovi starši. Že pogled na lepo okrašen vrtec in vzdušje, ki se je čutilo na vsakem koraku, nam je pričaral topel občutek.

V uvodnem delu je vodja enote Agata Masten pozdravila in nagovorila vse prisotne na bazarju. Poleg Agate sta obisko-

valce pozdravila in jim zaželela lepe praznike g. Ravnateljica, Teja Čeh Svetina, ter župan Občine Komen, g. Erik Modic.

Program na prazničnem bazarju so nam popestrili člani Šolskega pihalnega orkestra Komen Val, Sara in Mihael ter njihov mentor, g. Matija Tavčar. Otroci iz vrtca, ki obiskujejo glasbene delavnice Glasbeno umetniškega društva pihalnega orkestra Komen pod vodstvom Daše

Tavčar, naše najmlajše plesalke skupine Be Funky z Matejo Terčon Knap ter baletni plesalci Športnega in kulturno umetniškega društva 15. februar Komen pod vodstvom Eve Lavrenčič. Vsem nastopajočim se še enkrat lepo zahvaljujemo.

Po kulturnem programu je sledil obisk stojnic, na njih so bili izdelki, ki so jih izdelali otroci in strokovne delavke vrtca. Prazničnemu bazarju se je pridružila tudi skupina otrok iz Štanjela, ki gostuje v prostorih vrtca. Izdelke, ki so jih pripravili, so ponujali na svoji stojnici.

Čeprav smo bazar načrtovali na zunanjih površinah vrtca, nam vreme v sredo ni bilo naklonjeno. Zato smo bazar pripravili v prostorih Vrtca Komen. Z dobro voljo vseh prisotnih, smo kljub prostorski stiski uspeli pričarati lep praznični popoldan. Za konec smo se posladkali s piškoti ter ogreli s skodelico čaja.

Iskreno se zahvaljujemo vsem otrokom in staršem, ki ste obiskali praznični bazar ter s tem izkazali svojo dobrodelnost. Del zbranih prostovoljnih prispevkov bomo namenili za nakup didaktičnih pripomočkov v enoti Komen, del pa za Sklad Vrtca Sežana.

Besedilo: Monika Turk

Foto: strokovne delavke enote Komen

Obležitev kulturnega praznika

Kdo pravi, da smo mi v vrtcu še premajhni za praznovanje državnih praznikov. Da temu ni tako, smo dokazali z obeležitvijo kulturnega praznika. Na dan pred samim praznikom, 7. februarja, smo se zbrali v skupnih prostorih vrtca vsi oddelki enote. Ob projekciji smo spoznali vse tri državne simbole – himno, katere besedilo je napisal naš veliki pesnik France Prešeren, grb, katerega elemente smo tudi podrobno opisali, ter zastavo. Otroci, predvsem tisti starejši, so znali povedati, kje jih lahko srečujemo – vidimo in slišimo: Na tekmah (npr. nogometnih), v Planici (ko zmagajo naši,...), na televiziji, tudi doma obesimo zastavo... so povedali. Ob zvokih himne smo zastavo tudi

dvignili in to so spremljali ter se tako držali protokola. Otroci iz oddelka Levčki so pripravili tudi plakat o kulturnem prazniku, na katerega so umestili naše tri državne simbole.

Besedilo: Agata Masten

Foto: arhiv enote Komen

... in Vrtcu Štanjel

Čarobni december

December je poseben mesec. Mesec, ko vsi najdemo otroka v sebi in se veselimo drobnih presenečenj, sladkih radosti, malih skrivnosti.

Strokovne delavke v enoti Štanjel smo poskrbele, da se je v najbolj čarobnem mesecu v letu veliko dogajalo. Medse smo povabile starše, stare starše in zunanje sodelavce, ki so nam popestrili praznične dni.

Že v začetku meseca nas je obiskal tata Štefan Švagelj, ki nas je popeljal v svet različnih godal. V igranju na njih smo se preizkusili tudi sami. Zabavno je bilo iz njih izvabiti zanimive zvoke.

Sledil je obisk Mateje iz plesnega društva Be Funky. Starejše deklice iz skupine Žabice trenirajo ples v njeni plesni šoli, zato so nam najprej 'na full!' odplesale ples, ki se ga učijo. Tako so nas navdušile, da smo tudi ostali nato z njimi zaplesali. Obiskala nas je tudi Ajdina nona Fani, ki nas je z igranjem na sintisajzer razvajala s prazničnimi in otroškimi pesmicami. Skupaj smo zapeli in se poveselili.

Naš čarobni december smo zaključili z obiskom Jane Štok Pavlin, ki nam je na prvi zimski dan povedala pravljico o Babici Zimi. Skupaj smo ugibali glasovne uganke in se prepustili ustvarjanju po pravljici.

Kot vidite, je bil naš december zares čaroben in prazničen.

Ob tej priložnosti bi se še enkrat zah-

valile vsem, ki so nam s svojim obiskom polepšali decembrske dni.

Besedilo: Katarina Černigoj
Foto: arhiv enote Štanjel

Kulturni dan v družbi Mirana Ipavca

Letos nas je v sklopu kulturnega praznika obiskal Miran Ipavec. Je največji slovenski avtoštopar, iz Kanala ob Soči, ki bi lahko s svojimi preštopanimi kilometri

trinajstkrat obkrožil zemeljsko oblo. Napisal pa je tudi tri knjige za otroke.

Miran nam je svojo prvo slikanico Boni in Muci iščeta živali predstavil tako, da

nas je povabil in spodbudil, da s pomočjo uganek poiščemo deset živali, ki se skrivajo v besedi Slovenija. V drugi slikanici Boni in Muci na snegu in ledu smo spoznali in raziskovali zimske športe. V tretji slikanici Boni in Muci potujeta po Evropi pa so otroci spoznali, s čim vse sta Boni in Muci potovala po Evropi in v katerih prestolnicah na črko B sta se ustavila.

Miran nam je svoje slikanice predstavil na zelo izvirni, poučen in zabaven način, saj so otroci ves čas z veseljem in nasmehom na obrazu sodelovali pri reševanju uganke, pri glasovnem in gibalnem oponašanju živali in pri iskanju Bonija in Mucija v slikanici.

Miranu se še enkrat iskreno zahvaljujemo za predstavitev svojih knjig in za tako poučen, zabaven in kulturno obarvan obisk.

Besedilo in foto: Mojca Mozetič

Juhuhu, pust je spet tu!

Pust ima pomembno vlogo v vrtcu, saj z njim vključujemo in seznanjamo otroke v lastno kulturo in kulturno dediščino. Vsako leto se strokovni delavci trudimo, da z obujanjem, spodbujanjem in nadaljevanjem čudovitega slovenskega običaja v otrocih zanetimo iskrico navdušenja in spoštovanja do ohranjanja tradicije.

V težko pričakovanem predpustnem času so otroci spoznavali pomen pusta in navdušeno ustvarjali ter pričakovali pustni torek, ko se bodo prelevili v svoje najljubše maske.

V vrtcu so potekale različne pustne dejavnosti. Otroci so izdelovali pustne maske, instrumente, prepevali pustne pesmi in se preprosto prepustili doživljanju pustnega časa v vsej njegovi norčavosti.

Na pustni torek so otroci prišli v vrtec ošemljeni. Ta dan v vrtcu ni bilo otrok, ampak so naše prostore napolnile miške, zmaji, princeske in ostali junaki iz risank in pravljic. Vreme nam je bilo naklonjeno tako, da smo se v sprevedu odpravili po vasi odganjat zimo.

Besedilo: Katarina Černigoj
Foto: arhiv Vrtca Štanjel

Kar burja prinese

Kreativnost Eгона Abrama

Egona Abrama, nekdanjega odrskega mojstra Kosovelovega doma Sežana, so različna zanimanja odpeljala tudi na področje lastne ustvarjalnosti.

Več kot dve desetletji nazaj ga je za večščino izdelovanja instrumenta didžeridu (didgeridoo) navdušil pokojni prijatelj

Rado Ban. Didžeridu je aerofoni instrument, saj je sestavljen iz cevi, v kateri zveni zračni steber. Pripada avstralskim Aboridžinom in naj bi bil celo najstarejše pihalo. Z Radom sta tovrstne instrumente najprej izdelovala iz bambusa, nato pa nadaljevala tudi z drugimi lesovi (jesen,

sadno drevje, akacija). Z leti sta prilagajala in izpopolnjevala tehnike obdelave. Iz rezanja debel na polovico, dolbenja in ponovnega lepljenja sta prešla na izdelavo lastnega orodja, nekakšnih svedrov, s katerimi sta v deblo zvrtila pihalno cev. Tovrsten način izdelave didžeridujev je Egon ohranil vse od danes. Oblike didžeridujev so elegantne, površinsko zglajene, njihova notranjost pa je izvotljena. So kot svojstvena, minimalistično podana telesa, iz katerih glasbenik izvablja zvok, zato je nadvse pomembna notranja vrtina in dolžina samega instrumenta, saj je od nje odvisen ton. Tako tovrstni instrumenti v dolžino merijo 1,2 do 1,7 metra. Instrumenti morajo biti v okvirih zahtev, vendar se ob Egonovih delih vsekakor kažejo tudi estetske tendence, ročne spretnosti, mojstrstvo obdelave surove lesene oblike in navsezadnje poznavanje vrste lesa in njegovih elementarnih danosti. Les je or-

gansko gradivo, z žlahtno notranjo strukturo in specifično zunanjo. Ima svoje življenje, svojo zgodovino. Z občutenimi in v funkcionalnost usmerjenimi obdelavami Egon ustvarja nove oblike, nova telesa, ki vstopajo v novo življenje in prevzemajo novo vlogo.

Njegovo ustvarjanje pa ne pripada le lesu in uporabnim predmetom, ampak tudi kamnu in uresničevanju lastnih idej, izvirajočih iz intimnih razmišljanj, življenjskih pogledov in resnic. Tako je svojemu stvariteljstvu dodal tudi masko in lobanjo. Maska velja za družbeno dejstvo, saj jo poznamo po vsej zemeljski obli in v vseh časih človekove zgodovine. Uporabljala se je in se še vedno za ceremonialne, karnevalske, gledališke namene, a vedno z namenom predstavljanja povsem drugega človeka. Tudi Egon s črno masko govori o skrivanju za naličje. In predstavlja spoznanje, da ko snamemo masko, si dovolimo biti to, kar v resnici smo. Obliko maske je izdelal na jasen način, povzemajoč antropomorfno obliko človekovega obraza. Čisti obliki je dodal perforacije za oči in usta. Površina mehko valovi, je zglajena in spolirana do te stopnje, da črnina pridobi žlahten lesk. Maska je narejena iz črnega kraškega apnenca.

Drugi artefakt iz kamna predstavlja lobanjo. Prinaša sporočilo o minevanju in smrti ter spoznanje, da smo vsi, čisto vsa živa bitja vpeti v to neizprosno dejstvo. Lobanjo je avtor naredil iz belega kararskega marmorja. Pri tem je sledil in povzel vse bistvene anatomske danosti in tudi tu pokazal svoj perfekcionizem, saj je stvaritev natančno izdelana in površinsko zglajena.

Zanimivo je, da je bil motiv lobanje v likovni umetnosti pogosto prisoten. Svoje korenine ima pri filozofih klasične antike in krščanstva ter se pojavljata v pogrebni umetnosti in arhitekturi od srednjega veka dalje. Do 15. stoletja so bili ti motivi pogosto precej morbidni. Od renesanse dalje pa so postali bolj posredni. Največji razcvet motiv doživi v 17. stoletju, v zlati dobi nizozemskega slikarstva, ko so se razvila posebna, specializirana tihožitja, t. i. vanitas in memento mori. Beseda vanitas prihaja iz latinščine in pomeni nečimrnost. V njej je opomin, da naša nečimrnost ali materialna posest ne izključujeta iz smrti, saj je ta neizogibna. Memento mori pa pomeni – spomnite se, da morate umreti. Motiv človeške lobanje torej poudarja in opominja na smrtnost človeka.

Tovrstne misli pa niso samo težke in temne, ampak prinašajo tudi spoznanje in zavedanje o tem, da je vsak trenutek pomemben, da ga moramo osmisлити. Lastna ustvarjalnost je nedvomno najbolj pristna in neizbrisna sled, ki jo puščamo na svojem življenjskem potovanju.

Razstava, kljub tovrstni ikonografiji dveh Egonovih del, nikakor ni izpostavljanje minevanja in smrti, ampak sporočilo o dragocenosti časa. Pravijo, da je čas dolg in siv in da so le trenutki zlati.

Egonu čestitke za ustvarjeno. Naj posebni, ustvarjalni trenutki zlatijo tudi prihodnost in naj ta čarobni zlati prah raznašajo na vse poti življenja.

Besedilo: Anamarija Stibilj Šajn

Foto: arhiv Kosovelov dom

Miklavževanje v Komnu

Otroke iz župnij Komen in Štanjel je v soboto, 9. Decembra 2023, v komenski cerkvi razveselil sv. Miklavž. Animatorji oratorija Komen smo otroke s petjem pospremili v prijetno sobotno druženje, katerega osrednji del pred prihodom sv. Miklavža je bila kratka dramska igra. Prikazali smo revno družino – babico, vnuka in vnukinjo. Babico je zaradi revščine skrbelo, kako bo otrokoma pripravila darila za praznike. Vedela je namreč, da potrebujeta nova oblačila in čevlje. Nato pa se je vnukoma utrnila ideja, da bi lahko za pomoč prosila sv. Miklavža. In res – napisala sta pismo in angelčki so prinesli potrebne

darove. Babica si je oddahnila, vnuka pa sta bila vesela.

Po dramski igri je sledil težko pričakovani prihod sv. Miklavža. Otroke je najprej nagovoril. Navezal se je na dramsko igro in povedal, da je on dobri mož, ki uslišuje želje, vendar ne more uslišati vsega. Ne more namreč uslišati slabih želja za druge in želja, pri katerih se pretirava. Otroke je nato obdaril z manjšim darilom.

Vsem otrokom in staršem se zahvaljujemo za obisk, veselimo pa se ponovnega snidenja že spomladi na oratorijskem dnevu, ki bo v soboto, 23. marca 2024.

Besedilo: Ana Mržek

Foto: Katarina Stantič

PRIHAJA NA NAŠE ODRE

Ponedeljek, 18. marec 2024, ob 20.00
Ob 120-letnici Srečka Kosovela
VLAK ŠT. 1 2 3 V BODOČNOST, premiera

Sreda, 20. marec 2024, ob 18.00
THEATER MOGUL in POPUP TEATER
JAMSKA ŽENSKA, monokomedija

Četrtek, 21. marec 2024, ob 10.30
JSKD
POMLADNA PESEM

Četrtek, 21. marec 2024, ob 20.00
akcijski film
DEŽELA NEVARNIH (Land of bad)

Petek, 22. marec 2024, ob 15.00
FILMŠULA
dokumentarni film **TELO**, s pogovorom

Petek, 22. marec 2024, ob 20.00
film
MATERINSKI ČUT (Mother's instinct)

Nedelja, 24. marec 2024, ob 18.00
BOBRI NA POTEPU
CICKIKINO - Pajkovi: Dojenčica in Karneval
(Websterovci: Babatko, Karnival), s pogovorom

Nedelja, 24. marec 2024, ob 20.00
avanturistični film
KRALJEVSKI ARTUR (Arthur the king)

Ponedeljek, 25. marec 2024, ob 20.00
KDS in SSG
VLAK ŠT. 1 2 3 V BODOČNOST
za abonma TEATER in izven

Petek, 29. marec 2024, ob 18.00
animirani film
KUNG FU PANDA 4, 3D

Petek, 29. marec 2024, ob 20.00
biografski športni film
ŽELEZNI KREPELJ (The iron claw)

Potrjena strategija lokalnega razvoja in LAS Krasa in Brkinov za programsko obdobje do konca leta 2027

ORA Krasa in Brkinov, d. o. o., kot vodilni partner LAS Krasa in Brkinov, je konec januarja prejela odločbo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano o potrditvi LAS in Strategije lokalnega razvoja (SLR) do leta 2027. LAS je tako potrjen kot eden izmed skupno 37 LAS v Sloveniji, ki zagotavljajo pokritost celotne Slovenije. Pristop LEADER/CLLD predstavlja vse bolj pomembno gonilo lokalnega razvoja, saj po principu »od spodaj navzgor« rešuje konkretne izzive ljudi in krepi potenciale lokalnih skupnosti.

S prejeto odločbo je LAS Krasa in Brkinov upravičen do skupno 2.111.365,23 EUR sredstev, od tega do 1.086.534,85 EUR iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) ter do 1.024.829,38 EUR iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR). Sredstva so namenjena za projekte, ki se bodo izvajali na območju občin Divača, Hrpelje-Kozina, Komen in Sežana, projekte sodelovanja ter za delovanje LAS, in bodo odgovarjali na prepoznane potrebe v okviru nasled-

njih področij:

- krepitev vaških skupnosti,
- varovanje naravne in kulturne dediščine ter prepoznavanje njunega razvojnega potenciala,
- trajnostni in odgovorni turizem ter
- enakopravna socialna vključenost vseh družbenih skupin in medgeneracijsko sodelovanje.

Objava prvega javnega poziva je načrtovana v letu 2024, točen termin pa bo še objavljen na spletni strani LAS, spletni strani vodilnega partnerja – ORA Krasa in Brkinov ter na spletnih straneh vseh štirih občin, ki jih LAS pokriva. Poleg tega LAS v prihodnjih mesecih načrtuje izvedbo delavnic za pripravo projektov na javni poziv LAS. Za aktualno obveščeno vas vabimo, da redno spremljate našo spletno in Facebook stran (@LAS.Krasa.in.Brkinov).

Ob prejemu odločbe se ORA Krasa in Brkinov, d. o. o., kot vodilni partner LAS zahvaljuje vsem, ki ste kakorkoli pomagali in pripomogli pri pripravi strategije lokalnega razvoja. Veselimo se nadaljnjih uspešnih sodelovanj in izvajanja projektov za skupen razvoj območja Krasa in Brkinov.

Potrjeno Strategijo lokalnega razvoja LAS Krasa in Brkinov do leta 2027 si lahko preberete na spletni strani (www.laskrasainbrkinov.si, zavihek AKTUALNO).

Sofinancira
Evropska unija

SKUPNA
KMETIJSKA
POLITIKA

Besedilo: Maja Colja in Jerneja Modic, pisarna LAS Krasa in Brkinov

Tretja vseslovenska akcija beleženja spominov starejših

V Zavodu Dobra pot že vrsto let osveščamo o naravni in kulturni dediščini ter skrbi za njuno ohranjanje. Zato letos že tretjič zapored prirejamo vseslovensko akcijo beleženja spominov starejših, ki bo izvedena s pomočjo nagrajene aplikacije Zapisi spomina. K sodelovanju želimo pritegniti starejše in mlajše iz vse Slovenije in zbrati čim več pričevanj starejših.

Starejši so zakladnica izkušenj in spominov, s svojimi zgodbami nam dajejo uvid v prenekatero življenjsko modrost – če jim le prisluhnemo. Žal pa se v današnji družbi mnogi znajdejo v okoliščinah, ko ne morejo izkoristiti svojega potenciala, saj se soočajo z osamljenostjo in odrinjenostjo na rob. Po drugi strani so tu mladi, ki izgubljajo stik z dediščino, s svojo identiteto, preteklostjo. Vrzal med generacijami se pogloblja.

Prav te problematike se lotevamo v Zavodu Dobra pot z aplikacijo Zapisi spomina, ki omogoča beleženje in objavljanje spominov starejših o najrazličnejših vidikih življenja v preteklosti. Aplikacija je leta 2022 prejela prestižno nagrado Sveta

Evrope in Evropske komisije v sklopu pobude Zgodbe Dnevov evropske kulturne dediščine in se uvršča v sam vrh inovativnih projektov s področja dediščine na evropski ravni.

Z aplikacijo želimo z inovativnim povezovanjem tradicionalnega (izročila) in sodobnega (digitalno orodje) povezati generacije, okrepiti vezi med njimi ter starejše vključiti na način, ki jim je najbližji – s pripovedovanjem zgodb o njihovem življenju. Da bi v beleženju spominov znova povezali celotno Slovenijo in spomnili na to, kako pomembni nosilci izročila so starejši, med 18. in 29. marcem 2024 že tretjič organiziramo vseslovensko akcijo beleženja spominov z naslovom Zapišimo spomine! V preteklih letih se je v akcijo vključilo več kot 200 posameznikov in okoli 40 ustanov, ki so skupaj zabeležili kar 300 pričevanj.

V pobudi lahko sodeluje vsak, in sicer kot pričevalec, tj. starejša oseba, ki podeli svoje spomine, ali zapisovalec, tj. nekdo, ki zgodbe starejših zabeleži v aplikacijo. K sodelovanju vabimo tudi šole, nevladne

organizacije, lokalna društva ter druge ustanove – skratka vse, ki imate radi dediščino in vam je mar za to, da se zgodbe in spomini ohranijo. Prijave so že odprte, svojo prijavo pa lahko oddate preko povezave, dosegljive v QR kodi.

Do več informacij o pobudi lahko dostopate prek spodnjih povezav, v primeru vprašanj pa se obrnite na info@dobrapot.si. Vabljeni, da se vključite in tako prispevate svoj delček k ohranjanju naše skupne dediščine.

Besedilo: Zavod Dobra pot

POMLAD - SONCE - GIBANJE - ZAŠČITA OČI

POSKENIRAJTE
IN SE NAROČITE.

OPTIKA TOM

PREGLED VIDA
VSAK ČETRTEK

Kosovelova ulica 1b, 6210 Sežana, TEL: 05 730 47 70

Pomlad je pred vrati in naenkrat imate natrpan planer z opravili na vrtu, v vinogradu, sadovnjaku pa še v hribe bi radi skočili in novo kolesarsko pot preiskusili.

Ne skrbite vse vam bo uspelo le ne pozabite na ustrezno zaščito oči.

S sončnimi očali zaščitimo oči pred:

- škodljivimi sončnimi žarki
- izsušitvijo, vetrom, prahom
- mehanskimi poškodbami
- mrčesom

Za vse tiste, ki potrebujete sončna očala z dioptrijo imamo rešitev za vas. V očala lahko vgradimo dioptrijska sončna stekla bodisi namesto obstoječih sončnih leč, bodisi s posebnim vstavkom imenovanim clip-inn. V optiki imamo strokoven kader, ki vam nudi pomoč, da res najdete kar iščete za zaščito vaših oči, udobje in dober izgled.

Priporočamo, da pred nakupom sončnih očal z dioptrijo opravite tudi pregled vida, da bodo sončna očala res služila svojemu namenu.

Preglede vida opravljamo vsak četrtek med 9. in 16. uro z optometristom dr. Emilom Oblakom.

Pri nas ste na vrsti v enem tednu in ob dogovorjenem času, brez čakanja v čakalnici. Naročila sprejemamo po telefonu 05 730 47 70 / 041 444 882, na e-mail: info@optikatom.com ali preko spletnega obrazca NAROČI SE NA PREGLED.

Zagotavljamo strokovno izvedbo pregleda vida, kakovostne očalne leče in okvirje ter strokovno svetovanje. Vse naštetje je razlog, da vam v OPTIKI TOM nudimo 100 % garancijo zadovoljstva.

Ko ni prevoza, se zapeljite s prevozi na zahtevo Lokalno povezani!

www.lokalnopovezani.si

Kros in Brkini

Lokalno povezani

ORATORIJ

K.IE: ŽUPNIŠČE KOMEN
KDAJ: 22. 7. - 28. 7. 2024
KDO: OTROCI OD 1. RAZREDA DALJE
PRLJAVA: oratorij.komen@gmail.com

ORATORIJSKI DAN

K.IE: ŽUPNIŠČE KOMEN
KDAJ: 23. 3. 2024
KDO: OTROCI OD 1. RAZREDA DALJE
PRLJAVA: oratorij.komen@gmail.com

Praznični Štanjel

Foto: arhiv ORA Krasa in Brkinov, d. o. o.

